

नगरपालिका स्तरीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशिल योजना २०७७

घोडाघोडी नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
सुखबड, कैलाली
सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

दस्तावेज	: घोडाघोडी नगरपालिका स्तरीय विपद तथा जलवायु उत्थानशील योजना
प्रकाशक	: घोडाघोडी नगरपालिकाको कार्यालय, कैलाली
सर्वाधिकार	: घोडाघोडी नगरपालिकाको कार्यालय, कैलाली
तयार गरेको वर्ष	: २०७७
योजनाको अवधि	: ५ वर्ष (आ. व २०७७/०७८ देखि ०८१/०८२ सम्म)
प्रकाशन मिति	: २०७७महिना
समन्वय	: नगर स्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति
आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग	: वर्ल्ड भिजन इन्टरनेशनल नेपाल र सामाजिक विकासका लागि सचेत समाज, कैलाली
सहजीकरण	:लोकल एक्सन फर ग्लोबल हेल्थ एण्ड इन्भारोमेन्ट ट्रेनिङ एण्ड रिसर्च सेन्टर प्रा.लि. धनगढी

घोडाघोडी नगरपालिका नगरकार्यपालिकाको कार्यालय

सुखबड, कैलाली

सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

पत्र संख्या
चलानी

मिति:

सन्देशः

विपद् जोखिम तथा जलवायु परिवर्तनले गर्दा गरिवी र सामाजिक अन्तर्निहितका कारणहरु न्यूनीकरणका लागि थप चुनौतिहरु सृजना गरेको छ। अनियमित वर्षा र अत्यधिक एवं पटक पटक आउने बाढि, विनाशकारी हुरि बतास, शितलहर, खडेरी आदि जस्ता सबै प्रकारका प्रकोपहरुले गर्दा गरिव तथा विपन्नवर्गको जीविकोपार्जन सुरक्षामा असर पार्दछन्। परिवर्तित जलवायुले त्याएको असरहरुले विकासका कार्यक्रमहरुलाई समेत प्रत्यक्ष रूपमा असर पारेको अनुभव गरिएको छ। बाढी, हावाहुरी, खडेरी, शितलहर, बालीरोग, पशुरोग, असिनापानी, आगलागी, छाडा जनावर आतंक र माहामारी यस नगरपालिकामा देखिएका मुख्य प्रकोपहरु हुन्। यस्ता प्राकृतिक तथा मानवीय प्रकोपहरुले यस घोडाघोडी नगरपालिका अन्तर्गतका स्थानीय वडा, समुदाय र बासिन्दाहरुलाई दिन प्रतिदिन असर पार्दै आईरहेको छ। यहाँको मुख्य पेशा कृषि हो जुन सतप्रतिशत जलवायुसंग जोडिएको छ। यहाका सम्पूर्ण घरधुरीहरु विपद् जोखिम तथा जलवायु परिवर्तनको असरबाट दिन प्रतिदिन प्रभावित भईरहेको सन्दर्भलाई मध्ये नजर गरि वर्ल्ड भिजन इन्टरनेशनल नेपालको सहयोगमा सञ्चालित नेपाल विपद् जोखिम न्यूनीकरण परियोजनाको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा सामाजिक विकासका लागि सचेत समाज (CSSD) कैलाली र लोकल एक्सन फर ग्लोबल हेल्प एण्ड इन्टरनेशनल रिसर्च एण्ड ट्रेनिङ सेन्टर प्रा.लि.(LTC), धनगढी, नेपालको सहजीकरणमा घोडाघोडी नगरपालिका तथा वडा विपद् व्यवस्थापन समितिको अगुवाईमा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका २०७४ (मस्यौदा) अनुरूप तयार गरिएको हो।

यसरी पहिचान भएका विपद् तथा जलवायु जोखिमलाई विस्तृत रूपले व्यवस्थापन गर्नको लागि आगामी ५ वर्षको विस्तृत कार्ययोजना तर्जुमा गरिएको छ। स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन योजना कार्यान्वयनको लागि आवश्यक पर्ने सहयोग प्राप्त गर्न सकिने सरोकारवालाहरु समेतको सहयोगमा यसलाई पूर्ण रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ। यसको लागि स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति सबै निकायलाई सहयोगको लागि आक्लान गर्दछ। साथै यो योजना निर्माण गर्न सहयोग गर्नु हुने सबै प्रति हार्दिक कृतज्ञताका साथ धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु।

ममता प्रसाद चौधरी

नगर प्रमुख

घोडाघोडी नगरपालिका, कैलाली

शब्द संक्षेप

जि.प्र.का:	जिल्ला प्रशासन कार्यालय
जि.स.स.का	जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय
जि.भू.का:	जिल्ला भू-संरक्षण कार्यालय
शि.वि.स.ई.	शिक्षा विकाश तथा समन्वय इकाई
जि.प्र.का:	जिल्ला प्रहरी कार्यालय
कृ.ज्ञा.के.स.का.	कृषि ज्ञान केन्द्र वा सम्पर्क कार्यालय
जि.व.का:	जिल्ला वन कार्यालय
जि.प्रा.का:	जिल्ला प्राविधिक कार्यालय
जि.ज.स्वा.का:	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय
न.पा.	नगरपालिका
स्था.वि.ज.उ.स:	स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति
स.आ.वि.ज.उ.स.	समुदायमा आधारित विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति
गै.स.सं.	गैर सरकारी संस्था
गा.सा.स.	गाउँ सामुदायिक समिति
ने.रे.सो.	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी
स्वा.से.	स्वास्थ्य सेवा
ने.से.	नेपाली सेना
स.प्र.ब:	सशस्त्र प्रहरी बल
त्रि.वि.वि:	त्रिभुवन विश्व विद्यालय
सु.प.वि.वि.	सुदूर पश्चिम विश्व विद्यालय
मा.वि:	माध्यामिक विद्यालय
प्रा.वि:	प्राथमिक विद्यालय
जि.स.स.	जिल्ला समन्वय समिति
प्रा.क्र.:	प्राथमिकता क्रम्
DPRP	District Disaster Preparedness and Response Plan
VCA	Vulnerability Capacity Assessment
CCA	Climate Change Adaptation
CSSD	Conscious Society For Social Development
ला.पा	स्थानीय अनुकूलन योजना
ना.पा	राष्ट्रिय अनुकूलन योजना
LDCRP	Local Disaster and Climate Resilience Plan
LTRC Pvt. Ltd.	Local Action for Global Health Training and Research Center Private Limited
आ.व.	आर्थिक वर्ष
आ.स.	आमा समूह
DRR	Disaster Risk Reducation
WDMC	Ward Disaster Management Committee
WDCRP	Ward Disaster and Climate Resilience Plan
WVI	World Vision International

विषय-सूची

खण्ड-१ : प्रारम्भिक परिचय	१४
१.१ परिचय	१
१.२ योजनाको उद्देश्य	२
१.३ योजनाको आवश्यकता तथा महत्व	२
१.४ योजनाको सिमा	४
१.५ योजनाको निर्माण प्रक्रिया विधि	४
१.६ योजनाको कार्यान्वयन रणनीति	५
१.७ योजनाको अनुगमन, मूल्यांकन तथा पुनरावलोकन	६
खण्ड-२ : प्रकोप, सँकटासन्नता तथा जोखिम विश्लेषण	७-१६
२.१ प्रकोपको पहिचान तथा स्तरीकरण	७
२.२ प्रकोप विश्लेषण	७
२.३ गाउँ तथा वडाको संकटासन्नता स्तरीकरण	झच्चद्वच! छद्दृण□कचण थद्व□घङ्घङ्घनथङ्घ.
२.४ वडाको क्षमता विश्लेषण	१४
२.५ जोखिमको पहिचान तथा विश्लेषण	१२
खण्ड-३ : दिर्घकालिन सोच, परिदृश्य, लक्ष्य, नीति तथा रणनीति	१४
३.१ दिर्घकालिन सोच	१७
३.२ परिदृश्य	१७
३.३ लक्ष्य	१७
३.४ उद्देश्य	१७
३.५ नीति	१४
३.६ रणनीति	१४
खण्ड-४ : स्थानीय विपद तथा जलवायु उत्थानशील गतिविधिहरु	१४
४.१ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा पूर्वतयारी, रोकथाम, अल्पीकरण र अनुकूलनका योजनाहरु	१५
४.१.१ नीतिगत व्यवस्था तथा निर्णय	१५
४.१.२ जनचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि	२०
४.१.३ जोखिम न्युनिकरण	२३
४.१.४ आपत्कालिन पूर्वतयारी	२६
४.२ विपद्को समयका प्रतिकार्य क्रियाकलापहरु	२८
४.३ विपद् पश्चातका पुर्नलाभ अन्तर्गत पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माणका क्रियाकलापहरु	२९
खण्ड-५ : योजनाको अनुगमन, मूल्यांकन तथा अध्यावधिकता	३०-२९
५.१ योजनाको कार्यान्वयन	३०
५.२ योजनाको प्रगति र मूल्याङ्कन	३०

५.३ योजनाको प्रगती अनुगमन तथा मूल्याङ्कन विधि	३१
५.४ योजनाको अध्यावधिकता.....	३१
अनुसुचिहरु	३२

खण्ड १: प्रारम्भिक परिचय

१.१ परिचय

भौगोलिक विभाजन अनुसार घोडाघोडी नगरपालिका नेपालको सुदूरपश्चिम प्रदेशको सेति अञ्चल अन्तर्गत कैलाली जिल्लाको मध्य भागमा रहेको मध्यस्तरको आवादी भएको नगरपालिका हो यसले कूल क्षेत्रफल ३५४.४४ वर्ग किलो मिटर रहेको छ, र यो नगरपालिका कैलालीका १३ वटा स्थानिय तह मध्ये क्षेत्रफलको हिसाबले तेस्रो ठुलो नगरपालिकाहो । यो नगर भौगोलिक हिसाबले तराई भेगमा पर्दछ । यस नगरपालिकाको पूर्वमा बर्दगोरिया र जोशीपुर गाउँपालिका, पश्चिममा गौरीगांगा नगरपालिका र कैलारी गाउँपालिका, उत्तरम मोहन्याल गाउँपालिका, दक्षिणमा भजनी नगरपालिका पर्दछ । यहाँको हावापानि समशीतोषण खालको रहेको छ । भौगोलिक एवम् प्राकृतिक विविधतायुक्त यस नगर क्षेत्रले ऐतिहासिक महत्व पनि राख्दछ । पर्यटकीय हिसाबले पनि नगर अत्यन्तै सुन्दर एवम् मनमोहक देखिन्छ । २ किलोमिटर भन्दा बढी क्षेत्रको लम्बाइमा फैलिएको घोडाघोडी ताल यो नगरको प्रमुख आकर्षण हो । घोडाघोडी नगरपालिकाको नाम रामसार क्षेत्रका रूपमा सूचिकृत विश्वप्रसिद्ध घोडाघोडी सिमसार क्षेत्र (ताल) को नाममा रहेको छ । यो तालको नाम सन् २००३ को अगस्त महिनाको १३ तारिखमा रामसार सूचिकृत भएको हो । रामसार एउटा सन्धि हो, जुन १९७१ मा इरानको रामसार नामक शहरमा सम्पन्न भएको थियो । यसले सिमसार क्षेत्रहरूको दिगो र सन्तुलित उपयोगमा जोड दिन्छ । घोडाघोडीको वास्तविक अर्थ घोडा र घोडीको जोडि भन्ने बुझिन्छ । घोडाघोडीको कथा भगवान् विष्णु र लक्ष्मी घोडीको रूप लिएर यहाँ आउनु भएको थियो । पछि भगवान् विष्णु समेत लक्ष्मीलाई खोज्दै घोडाको रूप लिएर यहाँ आई घोडमुखे स्वरूप धारण गरेर हय सरोवर (घोडाघोडी ताल) मा सो तालबाटै समग्र नगरपालिकाको नाम घोडाघोडी रहन गयो विज्ञहरूको भनाई रहेको छ ।

नेपालको संविधानको धारा २९५ को उपधारा ३ बमोजिमनेपाल सरकारको मिति २०७३/११/२२ गतेको निर्णयानुसार देशभरी गठन भएका ७५३ स्थानीय तह मध्येको एउटा स्थानीय तह हो । नगरपालिकाको उत्तरी अक्षांश विश्व मान चित्रमा २८० ४९' देखि २८० ५१' ३०" सम्म र पूर्वी देशान्तर ८०० ३९' देखि ८०० ५६' ४३" सम्म फैलिएको छ । कैलाली जिल्लाको उत्तर पुर्वी भेगमा अवस्थित घोडाघोडी नगरपालिका २०७१ सालमा साविकका दरख, साडेपानी र रामशिखरभाला र २०७३ सालमा साविकका पहलमानपुर गा.वि.स.पुरै वडाहरू समावेश गरी गठन गरिएको नगरपालिका हो । यस नगरपालिकामा जम्मा १२ वडाहरू रहेका छन् । यस नगरपलिकामा आदिवासी थारु समुदाय र पहाडबाट बसाइसराई गरी आएका विविध जातजाती, धर्म र बर्णका मानिसहरूको मिश्रित बसोवास रहेको छ । समुन्द्री सतहदेखि २०५ मि.को उचाईमा रहेको छ । नगरको अधिकतम तापक्रम जेठ असारतिर २४ देखि ४३ डिग्री सेन्टिग्रेटसम्म र पौष्प-माघतिर न्यूनतम ५ देखि अधिकतम १९ डिग्री सेन्टिग्रेटसम्म रहेको पाईन्छ ।

सुदूरपश्चिम प्रदेशको कैलाली जिल्लामा पर्ने घोडाघोडी नगरपालिकामा प्रयाप्त संभावना हुदाहुदै पनि सबै वडाहरूको न्यौचित विकास नहुदा आर्थिक तथा सामाजिक रूपमा पछाडी रहेको छ । २०५८ सालको जनगणना अनुसार यसको जनसंख्या ४५५७९ थियो भने २०६८ सालको जनगणना अनुसार यस नगरपालिकाको जनसंख्या ७५५८६ रहेको छ भने जम्मा घरधुरी संख्या १३१३३ रहेको छ । घोडाघोडी नगरपालिकाको जनघनत्व राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार २९३.२५ जना प्रति वर्ग किलोमिटर रहेको पाईन्छ । नगरपालिकाको सहयोगमा समाज विकासमा गतिशिलता द्वारा हालै गरिएको घरधुरी सर्वेक्षण अनुसार यस नगरपालिकाको कुल जनसंख्या ढछघट्ट पुगेको छ, जसमा ४९११२ महिला, ४६२२६ पुरुष र २६ जना अन्य रहेकाछन् । भने घरधुरी संख्या १६१४१ रहेको यस नगरपालिकाको जनघनत्व २६९.०५ वर्गकिलोमिटर रहेको छ ।

यस नगरपालिकाका सबै वडाहरूमा यातायात, संचार, बाटाघाटोको सुविधामा जनताको पहुँच पुगेको पाईन्छ । मुख्य पेशा कृषी, व्यापार, व्यवसाय र पशुपालन रहेको यहाँका मानिसहरू अन्य सेवाहरू जस्तै सरकारी जागिर, व्यवसायीक खेती, होटेल, आदीमा संलग्न रहेका छन् । यहाँ स्वास्थ्य उपचारको लागि ४ वटा स्वास्थ्य चौकी, २ वटा नगर स्वास्थ चौकी, २३ वटा खोप क्लिनिक, २० वटा गाउँधर क्लिनिक, ८४ जना महिला स्वास्थ स्वयमसेविकाहरू र ४६ वटा फार्मेसी तथा प्राईभेट क्लिनिक औषधी पसल रहेका छन् भने प्रसुति सेवा समेत संचालनमा रहेकाछ । शिक्षाका लागि यस नगरपालिकामा क्याम्पस, माध्यामिक र आधारभुत विद्यालयहरू र निर्जी स्तरमा संचालित विद्यालयहरू रहेका छन् । पर्याप्त सिचाई सुविधाको अभाव तथा उन्नत खेतीको बरेमा उचित ज्ञान नहुदा यहाका कृषकहरूले आशा गरे अनुरूप उत्पादन गर्न सकेका छैनन् । वेरोजगारी, अशिक्षा जनचेतनाको कमीबाट यो नगरपालिका पनि अछुतो रहन सकेको छैन । (स्रोत : घोडाघोडी नगरपालिकाको पाश्वर्चित्र-२०७६)

१.२ योजनाको उद्देश्य

स्थानीय समुदायको जोखिमताको विश्लेषणका आधारमा सहभागीतामूलक बडा विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तयार गर्नुका साथै समुदायको जोखिम न्युनीकरण र अनुकूलन क्षमतामा अभिवृद्धि गर्नु यस योजनाको मुख्य उद्देश्य हो । यसका विशिष्ट उद्देश्यहरू तपसिल बमोजिमका रहेका छन् :

- समुदायस्तमा प्रकोप तथा विपद् सम्बन्धी सचेतीकरण गर्दै स्थानीयस्तरको प्रकोप व्यवस्थापन समितिको क्षमता विकास गराउने ।
- स्थानीय निकाय, समुदाय र सरोकारवालको प्रत्यक्ष र सक्रिय सहभागिता बढाइ विपद् जोखिम न्युनीकरण तथा प्रतिकार्यका कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- प्रकोपको नक्साङ्कन गरी समुदायमा रहेको प्रकोप, सङ्कटासन्तता र क्षमताको पहिचान गरी विपद् जोखिम न्युनीकरणका कार्यहरू संचालन गर्ने ।
- विपद् संकटासन्त समुदाय साथै पारिस्थितिकीय प्रणालीहरूको जोखिमता र अनुकूलन क्षमताको विश्लेषण गरी अनुकूलन क्षमतामा अभिवृद्धि गर्ने ।
- सम्बन्धित निकायहरू बीच मूलप्रवाहीकरणका निमित समन्वय गराउनु साथै अनुकूलन योजनाहरू प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गराउने ।
- विपद् सम्बन्धि प्रविधिहरूको प्रदर्शनी, प्रवर्धन एवं अभ्यास गराउने ।
- समुदाय स्तरमा गठन भएका विपद् व्यवस्थापन समिती तथा अन्य विपद् सँग काम गर्ने स्थानीय संघ संस्थाहरूलाई क्षमता विकास तथा उत्तरदायी बनाउने ।

१.३ योजनाको आवश्यकता तथा महत्व

आन्तरिक प्राकृतिक प्रक्रिया वा बाह्य कारक तत्वहरू वा मानवजन्य क्रियाकलापले वायुमण्डलको बनोट तथा भू-उपयोगमा ल्याउने ठोस परिवर्तनका कारण जलवायु परिवर्तन हुने गर्दछ । प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा मानव क्र्याकलापहरू जस्तै बढ्दो औद्योगिककरण, इन्धनको अत्यधिक प्रयोग, अनियोजित शहरीकरण, वन विनास र वातावरण मैत्री प्राकृतिक स्रोतहरू र प्रविधिहरू प्रयोगमा कमी आदिका कारणले हरितगृह रँगासहरूको उत्सर्जनमा तिव्रता आएको तथ्य अकाट्य छ जसले गर्दा जलवायु परिवर्तनको प्रत्यक्ष असरहरू जस्तै वायुमण्डलीय तापकममा वृद्धि, अनियमित वर्षा तथा मात्रामा विषमता आदि देख्न सकिन्छ । यस्ता असरहरूले वर्षेनी यस बडा अन्तर्गत बाढी, हावाहुरी, खडेरी, शितलहर, बालीरोग, पशुरोग, असिनापानी, आगलागी, छाडा जनावर आतंक र माहामारी जस्ता घटनाहरू बढि मात्रामा दोहोरिरहेका छन् । यसले गर्दा प्राकृतिक स्रोत, जैविक विविधता र जैविकोपार्जनका श्रोत साधन माथि प्रत्यक्ष असर देखा पर्न थालेका छन् साथै विगत केही वर्षयता देखिएका सुख्खा र वर्षामा अनियमितताले नेपालको आर्थिक विकासमा चुनौति खडा गर्न थालिसकेको छ । जलवायु परिवर्तनसँगै आएको अनिश्चितता एवं विषमतासँग जुध्ने स्थानीय उपायहरूको प्रभावकारीता कमहुँदै गईरहेको छ र आगामी दिनमा अभ असर बढनसक्ने देखिन्छ । जलवायु समानुकूलनका अवस्था सिर्जना गर्न स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाका एकीकृत योजनाहरूलाई स्थानीय एवं राष्ट्रिय विकास योजना प्रक्रियाको उपर्युक्त प्रवेश विन्दु पहिचान गरी समायोजन गर्नु आवश्यक पर्दछ । अभ जलवायु परिवर्तनका नकारात्मक असरबाट गर्भवती महिला तथा बालबालिका, गरिब, विपन्न, महिला, वृद्धवृद्धाहरू, साधन स्रोतमा कम पहुँच भएका घरधुरी साथै प्राकृतिक श्रोतमा आश्रृत समुदायहरू बढी प्रभावित हुन्छन भन्ने विभिन्न अध्ययनहरूले प्रष्ट पारिसकेको छन् । तसर्थ गरीबी र चेतनास्तर कमीका कारण प्रत्यक्ष एवं अप्रत्यक्ष रूपमा जलवायुजन्य विपत्तिहरूसँग जुधिरहेका घोडाघोडी नगरपालिकाकक बडा, समुदाय तथा बासीन्दालाई सोको असर कम गर्न र जैविकोपार्जनमा सुधार ल्याउन अनुकूलनका कार्ययोजना निर्माण गरी अन्य विषयगत एवं विकासका योजनाहरूसँग एकीकृत गर्दै लैजानु पर्ने आजको टड्कारो आवश्यकता रहेको छ ।

स्थानीय स्तरमा क्षमता अभिवृद्धि गरी सफल र एकीकृत कार्यान्वयन र जलवायुजन्य जोखिमको असरलाई ध्यान दिई वडाका सबै घरधुरीहरुको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गर्नमा यस स्थानीय अनुकूलन योजनाको औचित्य रहनेछ । कृषि मजदुरी नै प्रमुख जीवन निर्वाह गर्ने मुख्य स्रोत भएका यस वडाका अधिकांश घरधुरीहरु वाढी, खडेरी, आगलागी, माहामारी, अनियमित वर्षा जस्ता जलवायु परिवर्तनका असरहरुबाट यहाँको कृषि उपजमा असर पारीरहेको छ, भने अर्को समस्या पोषणको कमीबाट कुपोषण हुने बालबालिकाको सङ्ख्या पनि दिनप्रतिदिन बढ्दै गएको अवस्थामा यहाँको वातावरण प्रदुषणले गर्दा जीविकोपार्जनको तथा स्वास्थ्यको पद्धतिमा नकारात्मक असर पाईं गरेको सन्दर्भमा बढ्दै गएको जलवायुजन्य प्रकोपबाट परेको तथा पर्नसक्ने प्रतिकूल प्रभावबाट स्थानीयस्तरमा अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गर्न स्थानीय स्तरमा विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने विपद् जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ ले दर्शाएको छ सोही सन्दर्भमा नगरपालिकाको जोखिम नवशांकन र सरोकारवालाहरुको गोष्ठीबाट छनौट भएको यस वडामा नेपाल सरकारबाट स्वीकृत स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका २०७४ अनुसारका विधि तथा प्रक्रियाहरु अवलम्बन गरी बहुस्रोकारवाला निकाय (वडाकार्यालय, निर्वाचित प्रतिनिधि, नागरिक समाज, स्वास्थ्य कर्मी, शिक्षक, समाजसेवी, राजनैतिक दलका प्रतिनिधि, महिला, पुरुष लगायत अन्य बुद्धिजीवि) हरुको सहभागितामा विपद् जोखिम न्युनिकरण र जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धी अभिमुखिकरण गोष्ठीबाट आगामी ५ बर्षका लागि वडा विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तयार गरिएको छ । यस योजनाबाट स्थानीय समुदायको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गर्न सहयोग पुऱ्याउने विश्वास गर्दै यस योजनालाई वडाको विषयगत योजना बनाइ नियमित योजना तर्जुमा प्रकृया मार्फत नगरपालिका तथा वडा कार्यालय, जिसस, प्रदेश लगायत राष्ट्रिय योजनामा समावेश गरिने छ साथै यस वडामा सञ्चालन हुने अन्य विकास कार्य समेत जलवायु परिवर्तन अनुकूलनमैत्री बनाउदै लैजाने विश्वास गरिएको छ । यो योजनाको कार्यान्वयनको प्रत्येक चरणमा महिला संवेदनशिलतालाई ध्यान राख्दै र क्रियाकलाप सञ्चालनमा बढी भन्दा बढी महिला तथा विपन्न वर्गको सहभागितालाई सुनिश्चित गरिनुका साथै समावेशीकरणलाई प्राथमिकता प्रदान गरिने छ ।

१.४ योजनाको सिमा

यस वडाका सरोकारवाला निकायहरु, जनप्रतिनिधी, राजनैतिक दलका प्रतिनिधीहरु, समुदाय स्तरका विपद् व्यवस्थापन समितिका प्रतिनिधिहरु, स्थानीय स्तरमा कार्यरत संघसंस्था, समुदायका अगुवाहरु, आमा समुह लगायत जोखिममा रहेका समुदायहरुको सहभागितामुलक प्रक्रियाद्वारा योजना तर्जुमा गरिएको छ, योजना तर्जुमा क्रममा प्रत्येक समुदायमा गरिएको सहभागितात्मक संकटासन्ताता तथा क्षमता विश्लेषण र समुदायको विपद् जोखिम न्युनिकरणका लागी सम्भावित गतिविधीहरुको सहभागितात्मक तरिकाले छनौट गरिएको छ ।

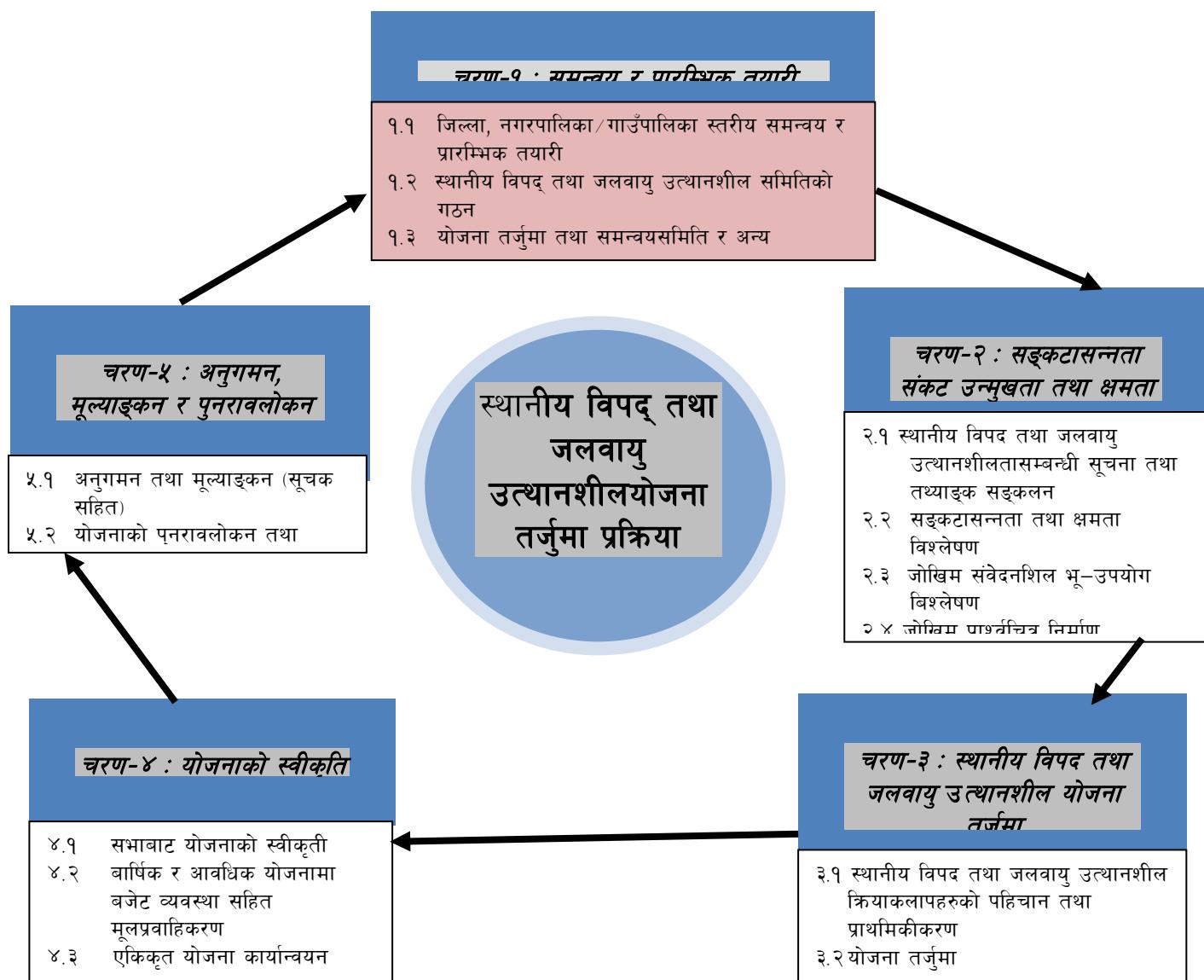
- तथ्यांक संकलनको क्रममा विगतका वर्षहरुमा भएका विपद् का घटनाहरु तथा त्यसबाट भएको क्षतिको सम्पूर्ण यथार्थ विवरणहरु प्राप्त गर्न कठिनाइ भएकोले वडाको संकटासन्तातो स्तर निर्धारण, पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको तर्जुमा, विपद् जोखिम न्युनिकरणका गतिविधीहरु तथा बजेट निर्धारण गर्दा केही लचकता अपनाइएको छ ।
- योजना अन्तर्गत बनाएका गतिविधीहरुको कार्यान्वयनका लागि बढी मात्रामा बाहिरी श्रोतको भर पर्नु पर्ने अवस्था देखिन्छ । जसले गर्दा बाह्य श्रोत प्राप्त नभएमा योजनाको कार्यान्वयनमा नकारात्मक असर पर्ने सम्भावना देखिन्छ ।
- विभिन्न सरोकारवालासँग भएको स्रोतहरुलाई परिचालनमा सकारात्मक भए पनि सरकारी र गैरसरकारी संस्थाहरुको आर्थिक वर्ष र योजना तर्जुमा समय अगाडि पछाडि पर्नाले सम्पुरक तथा विपद् व्यवस्थापन कोषमा समस्या परिरहेको छ ।
- विभिन्न विपद्हरुबाट हुने क्षतिलाई सीमित स्रोत र साधनबाट न्यून गर्न चुनौती रहेको छ ।

- यस योजनामा विशेष गरेर उच्च जोखिममा रहेका समुदाय, घरधुरीहरू, जग्गा जमिनहरू र भौतिक संरचनाको विवरण लिइएको छ । मध्य तथा न्यून जोखिममा रहेको समुदायको पनि सूचना संकलन भएको छ ।

१.५ योजनाको निर्माण प्रक्रिया विधि

नेपाल सरकारको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिकाले तय गरेका प्रक्रिया तथा चरणहरूको आधारमा स्थानीयस्तरमा नै विभिन्न सहभागितामूलक विधि तथा औजारहरूको प्रयोग गरी सोही विश्लेषणको परिणाम अनुसार यो योजना तयार गरिएको छ ।

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा प्रक्रिया

स्रोत : स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका, २०७४

घोडाघोडी नगरपालिका अन्तर्गत विभिन्न दस्तावेजहरूको अध्ययन, बहुसंरोक्तवालाहरूसँगको परामर्श र समुदाय तथा वडा स्तरीय संकटासन्ता तथा क्षमता विश्लेषण अन्तर्गत विभिन्न औजारहरूको प्रयोगबाट प्राप्त सुचनाका आधारमा योजना निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएकोछ । यो योजना तर्जुमा गर्दा तल उल्लेखित विधि र प्रक्रियाहरू अपनाइएको छ :

- स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका (मस्यौदा) २०७४ वर्मोजिम वडा विपद् व्यवस्थापन समिति तथा योजना तर्जुमा उपसमिति गठन गरिएको छ ।
- स्थानीय अनुकूलन योजना, नगरपालिको पाश्वर्चित्र तथा वडा स्तरीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनालाई आधारमानी तयार पारिएको छ ।
- नगर स्तरीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना मस्यौदा माथि वृहत् छलफल गरी प्राप्त पृष्ठपोषणका आधारमा उक्त योजना अनुमोदनका लागि सिफारिस गरिनेछ ।
- नगर स्तरीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना वडा तथा नगर परिषदबाट अनुमोदन गरी स्विकृत गरिनेछ ।
- प्रत्येक आर्थिक वर्ष वडा तथा नगर परिषदबाट वजेट विनियोजन गरी नगर स्तरीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना कार्यान्वयन गरिनेछ, साथै सरकारी तथा गैरसरकारी संघसंस्था, विभिन्न फर्महरूलाई पनि कार्यान्वयनका लागि अह्वान गर्न सकिनेछ ।

१.६ योजनाको कार्यान्वयन रणनिति

- नगर स्तरीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना वडा तथा नगर परिषदबाट अनुमोदन गरी वैधानिकता प्रदान गरिनेछ ।
- प्रत्येक आर्थिक वर्ष नगर परिषदबाट वजेट विनियोजन गरी वडा विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना कार्यान्वयन गरिनेछ, साथै सरकारी तथा गैरसरकारी संघसंस्था, विभिन्न फर्महरूलाई पनि कार्यान्वयनका लागि अह्वान गर्न सकिनेछ ।
- नगरपालिकाले प्रत्येक आर्थिक वर्षको अन्त्यमा यस योजनाको पुनरावलोकन तथा समीक्षा गरिनेछ, साथै उक्त योजनालाई प्रभावकारी बनाउन प्रत्येक ५ वर्षमा वृहत् पुनरावलोकन गरी अद्यावधिक गरिनेछ ।
- यस योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि समुदाय तथा वडास्तरका विभिन्न कार्यदलहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि विपद् जोखिम न्युनिकरणको क्षेत्रमा कार्यरत सरोकारवाला संघ संस्थाहरूको सहभागितामा जोड दिइनेछ र विपद्को समयमा तालिम प्राप्त कार्यदलका सदस्यहरूलाई परिचालन गरिनेछ ।
- स्थानीय ज्ञान, सीप, विधि, प्रविधि र श्रोत तथा साधनको अधिकतम उपयोग गरी विपद् जोखिम व्यवस्थापनको योजनालाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- योजनाको सफल कार्यान्वयन भए नभएको वडा तथा नगर विपद् व्यवस्थापन समिति तथा उपसमिति, नगरपालिका तथा वडाकार्यालय, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, जिल्ला समन्वय समिति तथा नेपाल रेडक्स सोसाइटी र अन्य विभिन्न सहयोगी गैरसरकारी सँघ सँस्थाबाट नियमित अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण गरिनेछ ।

१.७ योजनाको अनुगमन, मुल्यांकन तथा पुनरावलोकन

- नगरपालिका तथा वडाकार्यालयले वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्दा नगर विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना कार्यान्वयनको समेत नियमित अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्नेछ ।

- स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले नगर विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको कार्यान्वयनको नियमित अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्नेछ ।
- नगर विपद तथा जलवायु उत्थानशील योजना कार्यान्वयन गर्ने संस्थाहरुले आफ्नो अनुगमन तथा मूल्यांकनको प्रतिवेदन सम्बन्धित निकाय तथा स्थानीय निकायमा पेश गरिनेछ ।

खण्ड २: प्रकोप, संकटासन्ता र जोखिम विश्लेषण

२.१ प्रकोपको पहिचान तथा स्तरीकरण

घोडाघोडी नगरपालिका अन्तर्गत रहेका १२ वटा वडा, टोल बस्ति तथा समुदायहरुमा विगतमा विभिन्न प्रकोपहरूले दिएको दुःख र भविष्यमा पुर्याउन सक्ने क्षतिको विश्लेषणका आधारमा ऐतिहासिक समयरेखा र छलफलको आधारमा यस नगरमा देखिएका विभिन्न प्रकारका प्रकोप मध्ये सबै भन्दा बढी असर पारेको प्रकोप र त्यसको असरको लेखाजोखा गरि जोखिम तथा प्रकोपको विश्लेषण गरि १२ वटा प्रकोपहरूको पहिचान गरी उक्त प्रकोपहरूको स्तरीकरण समेत गरिएकोछ जुन कमशः नेपाल भुकम्पका दृष्टिकोणले उच्च जोखिममा रहेको मुलुक अन्तर्गत पर्ने हुनाले भुकम्पलाई तुलनामा नराखी पहिलो नम्वरको प्रकोपका रूपमा पहिचान गरिएकोछ यसको साथै यस वडा अन्तर्गत रहेका प्राकृतिक तथा मानवीय दुवै खालका स्थानीय प्रकोपहरूको पहिचान तथा स्तरीकरणका आधारमा विश्लेषण गर्दा कमशः यसैगरि भुकम्प पछि प्रमुख प्रकोप बाढी रहेको, दोश्रोमा हावाहुरी र तेश्रोमा खडेरी देखियो त्यसै गरि शितलहर, बालीरोग, पशुरोग र असिनापानीको असर तथा प्रभाव मध्यम खालको रहेको पाईयो भने छाडा जनावर आतंक र माहामारीको असर न्यून रूपमा देखापरेको छ। यस्ता प्रकोपहरूले घोडाघोडी नगरपालिका अन्तर्गत रहेका वडा तथा समुदायहरुमा क्षति पुर्याइरहेको अवस्था देखियो।

२.२ प्रकोप विश्लेषण

घोडाघोडी नगरपालिका वडा नं. ९ अन्तर्गत रहेका समुदायहरुमा सहभागीतामुलक संकटासन्ता तथा क्षमता विश्लेषण पश्चात निम्न अनुसारका प्रकोपहरूको विश्लेषण गरिएकोछ :

क्र. सं.	जोखिम तथा समस्या/ प्रकोप	३० वर्ष अगाडिको अवस्था	हाल महसुस गरिएको प्रभाव	मुख्य कारण	अन्तर्निर्हित कारक तत्व (सहायक कारण)	प्रभाव/असर	सम्भावित समाधानका उपाय
१	बाढी	बाढी आउने तर क्षति कम हुने गरेको	पहिलेको तुलनामा अनियन्त्रित भएको	<ul style="list-style-type: none"> धेरै पानी पर्नु अनियन्त्रित वसोवास नदी, ताल तलैया अतिक्रमण हुनु वन जंगल फडानी गर्नु हिउँ पग्लेर हिम नदीको सतह बढनु भुक्ष्य हुनु 	<ul style="list-style-type: none"> नदी ततीय क्षेत्रमा घरवास निर्माण गर्नाले अव्यवस्थित वसोवास गर्नाले जनसंख्या वृद्धि हुनु पानी निकास क्षेत्र अतिक्रमण गर्नु ठल निकास नहुनु बाढी पुर्व सुचना नहुनु सुरक्षित आवासको कमी हुनु जनचेतनाको कमी बाढी पुर्व तयारी नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> धनजनको क्षति हुनु मकामारी हुनु भोकमरी हुनु जग्गा कटान र पटान हुनु बालीनाली डुवान, पटान तथा वगान हुनु ठल निकास गर्ने नदी ततीय क्षेत्र उच्च घर निर्माण गर्ने बाढी पुर्व सुचना प्रणालीको विकास गर्ने सुरक्षित आवास निर्माण गर्ने बाढी पुर्व तयारी कार्यक्रम सञ्चालन 	

क्र. सं.	जोखिम तथा समस्या/ प्रकोप	३० वर्ष अगाडिको अवस्था	हाल महसुस गरिएको प्रभाव	मुख्य कारण	अन्तनिर्हित कारक तत्व (सहायक कारण)	प्रभाव/असर	सम्भावित समाधानका उपाय
							<p>गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> ● आपतकालिन सम्पर्क नम्बर राख्नु ● वन जंगल संरक्षण गर्नु ● उद्धारका सामग्रीको बन्दोवस्ती गर्नु
२	हावाहुरी	पहिले हावाको गति कम हुने गरेको	पहिलेको तुलनामा हावाको गति वृद्धि भएको	<ul style="list-style-type: none"> ● जलवायु परिवर्तन हुनु ● पृथ्वीको तापक्रम वृद्धि हुनु ● पानी र जमिनको सतह विच हुने फरक ताप वृद्धि 	<ul style="list-style-type: none"> ● जनचेतनाको कमी हुनु ● साना जोखिम न्युनिकरणको अभाव हुनु ● घरको छाना बलियो नवनाउनु ● घर नजिक अग्लो रुख लगाउनु 	<ul style="list-style-type: none"> ● बालीनाली नष्ट हुनु ● रुख, विद्युत पोल ढल्नु ● घरको छाना उडाउनु ● चोटपटक लाग्नु ● जनधनको क्षति हुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ● बलियो घर निर्माण तथा छाना बाध्ने ● गैर संरचनात्मक जोखिम न्युनिकरण गर्ने ● जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ● घर नजिक अग्लो रुख नरोपने ● अग्ला तथा बुढा रुखहरू काटछाट गर्ने ● विजुली वर्ती बन्द गर्ने
३	खडेरी	● पहिले कम हुने	● पहिलेको तुलनामा बढेको	<ul style="list-style-type: none"> ● जलवायु परिवर्तन ● तापक्रमा वृद्धि ● वन जंगल फडानी 	<ul style="list-style-type: none"> ● जलवायु परिवर्तन ● तापक्रमा वृद्धि ● वन जंगल फडानी 	<ul style="list-style-type: none"> ● कृषि उत्पादनमा कमी ● पानी मुहान सुन्ने सतह घट्टौ गएको ● मानव स्वास्थ्य मा असर 	<ul style="list-style-type: none"> ● वैकल्पिक उर्जाको प्रयोग गर्ने ● जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ● वृक्षारेपण गर्ने ● पानीको मुहान संरक्षण गर्ने ● वन जंगल संरक्षण गर्ने ● कम खनजोत विधि अपनाउने
४	शितलहर	बालीनालीमा असर कम हुने गरेको	चिसो समय कम तर अत्यमधिक रूपमा चिसो बढेको	<ul style="list-style-type: none"> ● धेरै दिन सम्म वाक्लो कुहिरो लाग्नु ● घाम नलाग्नु ● आकस्मिक तापक्रम घट्टनु ● चिसो हावा चल्नु 	<ul style="list-style-type: none"> ● जनचेतनाको कमी हुनु ● गरिवी हुनु ● बाक्लो खालको कपा नलगाउनु ● खानेकुरामा ध्यान नदिनु ● चिसो पानीको 	<ul style="list-style-type: none"> ● अत्यधिक जाडो बढ्नु ● सडक दुर्घटनामा वृद्धि हुनु ● रुधाखोकी जस्ता रोगहरू बढ्नु ● बालीनाली नष्ट हुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ● प्लाष्टिक ट्यैलमा तरकारी खेती गर्ने ● जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ● शितलहर पुर्वतयारी गर्नु ● काठ, दाउराको व्यवस्थापन गर्नु

क्र. सं.	जोखिम तथा समस्या/ प्रकोप	३० वर्ष अगाडिको अवस्था	हाल महसुस गरिएको प्रभाव	मुख्य कारण	अन्तनिर्हित कारक तत्व (सहायक कारण)	प्रभाव/असर	सम्भावित समाधानका उपाय
					प्रयोग गर्नु	● जनधनको क्षति हुनु	● न्यानो खालको कपडा प्रयोग गर्नु
५	बालीरोग	कम हुने बालीमा कमै रोग लाग्ने	हाल वेर्नाबाट नै सुरुवात	<ul style="list-style-type: none"> ● जलवायु परिवर्तन ● कम गुणस्तरको बिज ● रासायनिक मलको प्रयोग बढि 	<ul style="list-style-type: none"> ● जनचेतनाको कमी हुनु ● रैथाने बिउमा लोप ● कम्पोष्ट मलको प्रयोगमा कमि ● कृषक तालिममा कमि 	<ul style="list-style-type: none"> ● कृषि उत्पादनमा कमि ● भोकमरि हुने ● मानव स्वास्थ्यमा असर ● कृषक लगानी डुब्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ● प्लाष्टिक टनेलमा तरकारी खेती गर्ने ● जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ● कम्पोष्ट मलमा प्रोत्साहन गर्न ● कृषि तालिमको व्यवस्था गर्नु ● कुषि प्राविधिक परिचालन गर्नु ● बाली काटछाँट तथा गोडमेलमा विशेष ध्यान दिने ● बाली विाम गर्ने
६	पशुरोग	पशुमा रोगहरु कम लाग्ने	विभिन्न रोगहरु दखो पर्ने बढि मनै गरेको	<ul style="list-style-type: none"> ● जलवायु परिवर्तन ● चरिचरणमा रोकावट ● पशु भ्याक्सिनमा कमि 	<ul style="list-style-type: none"> ● जनचेतनाको कमी हुनु ● पौष्टिक दाना आहारमा कमि ● गरिवी हुनु ● पशुपालनमा ध्यान नदिनु 	<ul style="list-style-type: none"> ● पशुहरुमा रोगमा बढ्दि ● पशुहरुको मृत्यु ● पशु जन्य गुणस्तरमा कमि ● आर्थिक संकट हुनु ● कम्पोष्ट मलमा कमि ● खनजोतमा असहज 	<ul style="list-style-type: none"> ● पशुलाइ पौष्टिक आहार व्यवस्थापन गर्ने ● पशु विमा गर्ने ● पशु भ्याक्सिनमा व्यवस्था गर्ने ● पशु प्राविधिक परिचालन गर्ने ● नश्ल संधिर गर्ने ● उचित खोर व्यवस्थापन गर्ने ● पशुपालनमा प्रोत्साहन गर्ने
७	असिना	● पहिले कम हुन्थ्यो	● अहिले बढेकोछ	<ul style="list-style-type: none"> ● अत्यधिक चिसो हुनु ● वातावरण प्रदुषण हुनु ● जलवायु परिवर्तन हुनु 		<ul style="list-style-type: none"> ● बालीनाली नष्ट हुनु ● भोकमरी हुनु ● चोटपटक लाग्नु ● पशुचौपाया तथा मानवीय चोटपटक लाग्नु ● धनजनको क्षति हुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ● वैमौसमी बालीनाली विस्तार गर्ने ● जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ● वातावरण प्रदुषण नियन्त्रण गर्ने ● कृषि बाली तथा बाली विमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ● वैकल्पिक बाली

क्र. सं.	जोखिम तथा समस्या/ प्रकोप	३० वर्ष अगाडिको अवस्था	हाल महसुस गरिएको प्रभाव	मुख्य कारण	अन्तनिर्हित कारक तत्व (सहायक कारण)	प्रभाव/असर	सम्भावित समाधानका उपाय
							<ul style="list-style-type: none"> प्रणाली कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने • प्लाष्टिक छाना व्यवस्था गरी तरकारी खेती गर्ने
५	आगलारी	धेरै आगलारी हुने	पहिलेको तुलनामा कमी भएको	<ul style="list-style-type: none"> • विद्युतिय सट्ट हुनु • हुरी वतास चल्नु • अत्यधिक गर्मी हुनु 	<ul style="list-style-type: none"> • विद्युतीय उपकरणको सही प्रयोग नगरेको • जनचेतनको कमी • दक्ष मिस्त्रीद्वारा चेक जाँच गराउने • खाना पकाएर आगौ ननिभाएको • वच्चाले पहुँच सलाई लाइटर राखेको 	<ul style="list-style-type: none"> • मानवीय क्षति हुनु • आर्थिक क्षति हुनु • वातावरणमा असर हुनु 	<ul style="list-style-type: none"> • जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने • दक्ष मिस्त्रीद्वारा चेक जाँच गराउने • वच्चाको पहुँच भन्दा टाढा सलाई लाइटर राख्ने • खाना पकाइसके पछि आगो निभाउने

२.४ वडाको क्षमता विश्लेषण

घोडाघोडी नगरपालिका अन्तर्गत रहेका सरोकारवालाहरुको पहिचान तथा नक्साँकन विश्लेषणका आधारमा निम्न अनुसारको क्षमता विश्लेषण गरिएकोछ ।

क्र. सं.	कार्यालय सङ्घसंस्था	ठेगाना	भौगोलिक दूरी	विपद् तथा जलवायु जन्य जोखिम व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुनसक्ने सहयोग		
				विपद् पूर्व	विपद्को समयमा	विपद् पश्चात
१	नगरपालिका	घोडाघोडी	सङ्कै रहेको	विपद् तथा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि जनचेतना जगाउने, आक्रिमिक कोषको व्यवस्था गर्ने, गै.स.स. सगँ समन्वय गर्ने, वडाकार्यालय सगँ सम्बन्धित आँकडाहरु तयार गर्ने, विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना गर्ने	सरकारी तथा गै.स.स. सगँ समन्वय गर्ने र निरिक्षण गर्ने, राहत वितरणमा सहयोग गर्ने, सुचनाहरु प्रवाह गर्ने, विवाह दर्ता जन्म दर्ता, मृत्यु दर्ता, नागरिकता सिफारीस आदी ।	खोज तथा उद्धार कार्यमा सहयोग गर्ने, अन्य दातृ सँस्थाहरुसँग सहयोगको माग गर्न सहयोग गर्ने, सहयोग र समन्वय गर्ने, क्षति विवरण संकलन कार्यमा सहयोग गर्ने ।
२	स्वास्थ्य चौकी		कि.मि.	स्वास्थ्य सम्बन्धि जनचेतना जगाउने, सरसफाई अभियान संचालन गर्ने, औषधिहरुको पुर्व तयारी आदी ।	प्राथमिक उपचार गर्ने, औषधि व्यवस्थापन गर्ने, स्वास्थ्य सम्बन्धि सल्लाह सुझाव दिने ।	घाइतेहरुको उपचार गर्ने, स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गर्ने ।
३	वडा कार्यालयहरु		कि.मि.	विपद् तथा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि जनचेतना जगाउने,	सरकारी तथा गै.स.स. सगँ समन्वय गर्ने र	खोज तथा उद्धार कार्यमा सहयोग गर्ने, अन्य दातृ

क्र. सं.	कार्यालय सङ्घसंस्था	ठेगाना	भौगोलिक दूरी	विपद् तथा जलवायु जन्य जोखिम व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुनसक्ने सहयोग		
				विपद् पूर्व	विपद्को समयमा	विपद् पश्चात
				आक्रिमिक कोषको व्यवस्था गर्ने, सरकारी तथा गै.स.स. सर्ग समन्वय गर्ने।	निरिक्षण गर्ने, राहत वितरणमा सहयोग गर्ने, सुचनाहरु प्रवाह गर्ने, विवाह दर्ता, जन्म दर्ता, मृत्यु दर्ता, नागरिकता सिफारीस आदी।	सँस्थाहरुसँग सहयोगको माग गर्न सहयोग गर्ने, सहयोग र समन्वय गर्ने, क्षति विवरण संकलन कार्यमा सहयोग गर्ने।
४	सुरक्षा निकायहरु			शान्ति सुरक्षा कायम गर्ने, आपतकालीन सम्पर्क नम्बरहरुको वारेमा जानकारी गराउने।	राहत वितरण सुरक्षाको अनुभुति गराउने र जोखिमयुक्त ठाँउमा प्रवेष निषेध गर्ने।	खोज तथा उद्धार उद्धार गर्ने, आपतकालीन सहयोग गर्ने र सुरक्षा प्रदान गर्ने।
५	एफ.एम.			विपद् तथा जलवायु परिवर्त सम्बन्धी जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने।	जोखिम युक्त स्थानहरुको पहिचान गरी आम समुदायलाई सचेत गराउने।	विपद् वाट भएका प्रभावहरुलाई निश्पच्छ, रूपमा प्रचार प्रसार गरी उद्धारका लागि पहल गर्ने।
६	रेडक्रस	सुख्खड		प्राथमिक उपचार तालिम, सामुदायिक विपद् जोखिम व्यवस्थापन तालिम, आगलागी नियन्त्रण गर्ने सामग्रीहरुको पुर्वतयारी	राहत तथा सामग्री वितरण, प्राथमिक उपचार सेवा	खोज तथा उद्धारमा सहयोग, समन्वय, आकंडा संकलनमा सहयोग
७	जि. स. स.	धनगढी	६८ कि.मि.	उद्धारमा सामग्री जुटाउनमा सहयोग	उद्धार तथा राहतको लागि सहयोग	प्रभावित समुदायको लागि राहत सहयोग
८	विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिती			विपद् तथा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि तालीम, आकस्मीक कोषको लागि वकालत गर्ने।	सरकारी तथा गै.स.स. सर्ग समन्वय गर्ने र निरिक्षण गर्ने, राहत वितरणमा सहयोग गर्ने, सुचनाहरु प्रवाह गर्ने,	खोज तथा उद्धार कार्यमा सहयोग गर्ने, अन्य दातृ सँस्थाहरुसँग सहयोगको माग गर्न सहयोग गर्ने, सहयोग र समन्वय गर्ने, क्षति विवरण संकलन कार्यमा सहयोग गर्ने
९	गै.स.स.	कैलाली	६८ कि.मि.	बालबालिकाहरुलाई बाल शिक्षा, समुदायहरुलाई केन्द्रित गरी विपद् तथा जलवायु परिवर्तन लक्षित कार्यक्रमहरु	राहत वितरण, न्यानो कपडा वितरण, मनोवैज्ञानिक परामर्श, स्टेशनरी सामग्रीहरु वितरणमा सहयोग।	खोज तथा उद्धार, विद्यालय भवन निर्माणमा सहयोग
१०	विद्यालय		नजिक	विपद् तथा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी पठनपाठन, विद्यालयमा सुरक्षित स्थानको पहिचान तथा व्यवस्था।	विद्यार्थीहरुलाई सुरक्षित स्थानमा राख्ने, प्राथमिक उपचारको व्यवस्था गर्ने	विपदमा परेका लाई उद्धार, राहत वितरण तथा सुरक्षित स्थानमा स्थान्तरण।
११	स्थानीय क्लब, समूह तथा संघ संस्था		नजिक	विपद् सम्बन्धी जनचेतना, सडक नाटक गर्ने	विपदमा परेकाहरुको निश्पच्छ, रूपमा तथ्यांक संकलन, सुरक्षित स्थानको पहिचान आदी।	राहत वितरण गर्ने, दातृ निकाय सँग समन्वय गर्ने

२.५ जोखिमको पहिचान तथा विश्लेषण

घोडाघोडी नगरपालिकामा वडा, टोल, समुदाय तथा बस्तिहरूमा स्थानीय वासीन्दाहरूको सहभागीका आधारमा विपद् तथा जलवायु परिवर्तनका कारण यस नगरपालिकाको जोखिम पहिचाना तथा विश्लेषण वडाको कृषि, पशुपालन तथा खाद्य सुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, जलवायु जन्य प्रकोप, जलस्रोत र उर्जा, भौतिक पूर्वाधार, मानव स्वास्थ्य आदि क्षेत्रहरूमा ३० वर्ष पहिले र हाल महसुस गरिएको छ।

क्र. सं.	समस्या	३० वर्ष अगाडिको अवस्था	हाल महसुस गरिएको प्रभाव	भविष्यको अनुमान	कै.
१	जीविकोपार्जन तथा खाद्य सुरक्षामा असर	<ul style="list-style-type: none"> पशुपालनमा सहजता प्रशस्त मात्रामा अन्नवाली हुने बालीविरुद्धामा रोगको कमी पशुचौपायलाई औषधी खुवाउन नपर्ने परम्परागत खेती प्रणाली अर्गानीक खेती माटोको उर्वरा शक्ति भएको रैथाने विझुको मात्रा प्रयोग हुने गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> पशुजन्य (भेडा, बाखा, कुखुरा) उत्पादनमा कमी रैथाने विझुको लोप हुदै जानु र हाइब्रेट विझुको मात्रामा बढी प्रयोग हुनु पशु तथा खेती बालीमा विभिन्न नयाँ नयाँ रोगहरू लाग्नु र बढी औषधीको मात्रामा प्रयोग गर्नु पर्ने पशुचौपायको सङ्ख्यामा पनि कमी आधुनीक खेती प्रणाली अपनाई बढी मात्रामा रासायनीक मलको प्रयोग भएको । माटोको उर्वरा शक्ति धेरै कम भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> उत्पादनमा तुलनात्मक रूपमा व्यास आउने पशुपालनमा चुनौती देखा पर्ने (चरिचरणमा कमी, वनजँगल विनाश) खाद्यन्तको कमी भई भोकमरीको समस्या आउने बाली विरुद्धामा प्रयोग गरेको विषादीले मानिसमा पनि विभिन्न प्राण धातक रोगहरू आउने पशुपालन तथा खेतीपाती व्यवसाय नै छोडेर मानिस शहर मुखी बन्ने खेती योग्य जमिन नदीमा परिणत भएको 	
२	मानव स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाई	<ul style="list-style-type: none"> पोषणयुक्त खानाको कारण मानिसहरूको आयुमा वृद्धि अत्यधिक चिसोको कारण शिशुहरूको मृत्युदर उच्च वास्थ्य चौकीको अभाव स्वास्थ्य तथा सरसफाई सम्बन्धी जनचेतना नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> पोषणयुक्त खानाको अभाव, रासायनिक मलयुक्त खाद्यान्तका कारण विभिन्न रोग, महामारी फैलीरहेको वातावरण प्रदुशित आदी । 	<ul style="list-style-type: none"> पोषणयुक्त खानाको अभाव बढ्ने महामारी तथा अन्य रोगहरूको सङ्क्रमण बढ्ने 	
३	वन तथा जैविक विविधता	<ul style="list-style-type: none"> घना वनजँगल जँगली जनावर, पँक्षी, जडिबुटिहरू बढि परिमाणमा रहेको (बाघ, भालु, बँदेल, धोरल, थार, कस्तुरी, मृग, डाँफे र मुनाल प्रशाश्तमात्रामा रहेको । प्रशस्त मात्रामा जडीबुटी पाइने काठ, दाउरा प्रशस्त मात्रामा पाइन्थ्यो 	<ul style="list-style-type: none"> वन्य जन्तुहरूको आश्रय स्थलको विनाश भएको जसको परिणाम वन्य जन्तुहरू लोप हुदै गएको वनस्पतिहरूको प्रजातिहरू घट्दो क्रममा, वनपैदावर घट्दो क्रम जँगली जनावर, पँक्षी, जडिबुटिहरू को परिमाणमा दिनप्रतिदिन घट्दै गएको 	<ul style="list-style-type: none"> अधिकांश वन्यजन्तु लोप हुने अवस्था जडिबुटि, वोटिविरुद्धाहरूको सङ्ख्यामा कमी आउने मरुभूमीको सम्भावना घाँस दाउराको लागी दुख हुने 	
४	जलश्रोत तथा उर्जा	<ul style="list-style-type: none"> मुसलधारे वर्षा, अत्यधिक हिमपाता, प्रशस्त मात्रामा मुहानहरू फुट्थ्यो। बाहै महिना पानी बगिरहने नदीनाला 	<ul style="list-style-type: none"> वर्षातमा अनियमितता (अतिवृष्टि, अनावृष्टि) पानीका श्रोतहरू सुक्ने क्रम बढ्दो 	<ul style="list-style-type: none"> अतिवृष्टि, अनावृष्टिको अधिकतम सम्भावना पानीको श्रोतहरू सुक्रेर जाने 	

		तथा खोलाहरु	<ul style="list-style-type: none"> सिंघियाखोलामा पानीको मात्रामा कमि 	<ul style="list-style-type: none"> प्रवल सम्भावना जैविक उर्जाको प्रयोगमा कमी 	
६	बसोबास तथा पूर्वाधार	<ul style="list-style-type: none"> दुंगा, माटोको घर, खरको चार पाखे छानो, सडक, विद्युत, मोबाइल फोन, खानेपानी योजना केहि थिएन। सचारको लागि चिठीपत्रको चलन थियो। 	<ul style="list-style-type: none"> कुश र कर्कटपाताको छानो केहि मात्रामा ढलान गरिएका घरहरु पनिरहेको। कच्ची सडक, विद्युत को व्यापक विकास भएको छ, खानेपानी वितरण प्रणालीको विकास भएको छ। 	<ul style="list-style-type: none"> दिगो विकासमा जोड दिनुपर्ने। बसोबास योग्य, खेतीयोग्य जमिनको पहिचान गरि बसोबास र खेति गर्नुपर्ने। एकीकृत बस्तिको मोडेलमा जानुपर्ने। 	

खण्ड- ३ : दिर्घकालिन सोंच, परिदृश्य, लक्ष्य, नीति तथा रणनीति

३.१ दिर्घकालिन सोंच

घोडाघोडी नगरपालिकामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायुजन्य जोखिम व्यवस्थापनका कार्यलाई संस्थागत गरी विपद् उत्थानशील समुदायको निर्माण गर्ने।

३.२ परिदृश्य

गरीब, सकंटासन्न र सामाजिक बन्चितकरणमा रहेका समुदाय र उनीहरुको घर स्तरमा रहेको कुपोषण र कमजोर स्वास्थ्य तथा अन्य प्रकोपजन्य र जलवायुजन्य विपद् जोखिम न्यूनीकरणका तथा जलावयुजन्य जोखिम व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरुमा समुदायको अधिकतम सहभागिता मार्फत हरेक समुदायको विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने र विपद्वाट हुने मानविय, सामाजिक, आर्थिक, भौतिक तथा जीविकोपार्जनका साधनहरुमा हुने क्षतिमा कम गर्दै समुदायको उत्थानशीलता तर्फ उम्मुख गर्नु।

३.३ लक्ष्य

घोडाघोडी नगरपालिका अन्तर्गत जोखिम र सङ्कटासन्तता अवस्थामा रहेका घरपरिवारको अवस्था विश्लेषण, जोखिम र क्षमता विश्लेषण गर्ने र सोही बमोजिम विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिम व्यवस्थापनका कार्यक्रमहरुलाई प्राथमिकीकरण गर्दै स्थानीय विकास प्रक्रियामा मुलप्रवाहीकरण गरी विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समुदायको निर्माण गर्ने।

३.४ उद्देश्य

क) नगरपालिका, वडा तथा समुदाय स्तरमा विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा गर्न न्यूनतम आधार र मापदण्ड निर्धारण गर्नु।

- (ख) नगरपालिका, वडा तथा समुदाय स्तरमा रहेको प्रकोप, सडकटासन्तता, जोखिम तथा क्षमता विश्लेषण गर्न र सोही बमोजिम विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिम व्यवस्थापनका कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकीकरण गर्दै स्थानीय विकास प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण गरी विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समुदायको निर्माणमा योगदान पुर्याउनु ।
- (ग) नगरपालिका, वडा तथा समुदाय स्तरका नीति तथा विकास कार्यक्रममा सबै क्षेत्र र वर्ग (महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, एकल महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, दलित, आदिवासी, जनजाति, प्रकोप प्रभावित, जलवायुजन्य प्रभावित वा सडकटासन्त समुदाय तथा व्यक्तिहरू जस्ता वर्ग एवं नेपाल सरकारले लक्षित समूह भनी परिभाषित गरेका वर्ग) को समानुपातिक सहभागिता सुनिश्चित गर्ने ।
- (घ) विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिम न्युनिकरणका लागि घरपरिवारस्तरको कार्ययोजना निर्माण गरी उत्थानशीलता समुदाय निर्माणका क्रियाकलापहरु संचालन गर्न पहल गर्ने ।

३.५ नीति

नगरपालिका तथा वडा स्तरमा रहेका सरकारी, गैरसरकारी, निजी तथा सार्वजनिक संघ संस्थाहरूसँगको समन्वय र सहकार्यमा नगर तथा वडा विपद् व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारी एवं समुदायका व्यक्तिहरूलाई विपद् तथा जलवायु सम्बन्धि गतिविधिहरूमा सहभागिता गराई समुदायको विपद् उत्थानशीलता समुदाय निर्माणमा योगदान पुर्याउने ।

३.६ रणनीति

स्थानीयस्तरको वडा, समुदाय तहमा रहेका सरोकारवाला निकाय तथा संघसंस्थाहरूसँगको समन्वय तथा सहकार्यमा नगर विपद् विपद् व्यवस्थापन समितिहरूको गठन गर्ने तथा उक्त समिति मार्फत समितिका सदस्यरु तथा पदाधिकारी एवं समुदायका व्यक्तिहरूलाई विपद् तथा जलवायु सम्बन्धिका गतिविधिहरूमा सहभागिता गराई क्षमता विकास गराउने । उक्त योजनाको कार्यान्वयनका लागि स्थानीय तहले आफ्नो स्थानीय स्तरमा उपलब्ध साधन, स्रोत, साँस्कृतिक तथा पर्यावरणीय संरचना अनुकूल विभिन्न रणनीतिहरू अवलम्बन गर्न सक्नेछ । साथै समुदायमा रहेका प्रकोप तथा जोखिमको पहिचान तथा क्षमताको लेखाजोखा, योजना निर्माणका सबै प्रक्रियामा समुदायका अति जोखिममा रहेका समूह तथा वर्गको समानुपातिक सहभागितालाई सुनिश्चित गरी योजनाको कार्यान्वयन गरिनेछ । वस्तीस्तरको जोखिम लेखाजोखा तथा नक्साङ्कन गर्दा अति जोखिम तथा संवेदनशील स्थानमा रहेका वस्तीहरूलाई सुरक्षित स्थानमा स्थान्तरणको लागि प्रोत्साहन गर्ने साथै नदी कटानमा रहेका उच्च संकटासन्त वस्ती तथा बाढीबाट हुने मानविय तथा भौतिक क्षति न्युनिकरणका लागि बाढी पुर्वसूचना प्रणालीको स्थापना, नगरपालिका तथा वडासर्गको समन्वय तथा सहकार्य गरी स्थापना गर्ने र समुदायमा आधारित विपद् जोखिम न्यूनीकरण वा व्यवस्थापनका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय ज्ञान, सीप, श्रोत र साधनको उपयोग गर्ने साथै यस्ता स्थानीय तहमा विपद् जोखिम तथा जलवायु अनुकूलनका कार्यक्रमहरूलाई स्थानीय बार्षिक तथा आवधिक विकासका योजनाहरूमा मूलप्रवाहिकरण गर्दै लैजाने विषयलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

खण्ड-४ : स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील गतिविधिहरु

घोडाघोडी नगरपालिका अन्तर्गत १२ वटै वडा स्तरमा देखिएका प्रकोपजन्य वा जलवायुजन्य विपद् जोखिम व्यवस्थापनका कार्यक्रमलाई मुख्य गरेर मानव संसाधन तथा संस्थागत विकास योजना, भौतिक पूर्वाधार विकास, प्राकृतिक स्रोत संरक्षण, जीविकोपाजनमा सुधार, नीतिगत क्षेत्रमा कामहरु गर्नु पर्ने देखिन्छ र विकासका कार्यमा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका विधिको मूलप्रवाहीकरण गर्ने जस्ता प्रमुख क्रियाकलापलाई आधार मानेर स्थानीय समस्या समाधान गर्ने क्रियाकलापलाई निम्नवर्गमोजिम प्रस्तुत गरिएकोछ ।

४.१ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा पूर्वतयारी, रोकथाम, अल्पीकरण र अनुकूलनका योजनाहरु

नगरपालिका, वडा तथा समुदाय स्तरको सङ्कटासन्तात तथा क्षमता विश्लेषणबाट प्राप्त परिणाम बमोजिम अत्याधिक जोखिममा रहेका समुदाय वा वडामा जोखिम न्यूनीकरणका लागि सञ्चालन गर्नु पर्ने क्रियाकलापलाई विपद् पहिले गरिने क्रियाकलापको रूपमा प्राथमिकीकरण गरिएकोछ ।

४.१.१ नीतिगत व्यवस्था तथा निर्णय

घोडाघोडी नगरपालिका अन्तर्गतका समुदायहरुको सहभागितामा वडाले प्रकोपजन्य तथा जलवायुजन्य विपद् जोखिम व्यवस्थापनका कार्यलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न आवश्यकता अनुसार जिम्मेवारीसहित कार्यदलहरू कमशः समन्वय, सञ्चार तथा पूर्वचेतावनी, खोज तथा उद्धार; प्राथमिक उपचार जस्ता कार्यदलहरु) गठन गरिएकोछ ।

प्राथमिकता क्रम	प्रमुख समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समयअवधि
				आन्तरिक	बाह्य (सहयोगी)	
१	बाढी, शितलहर, हावाहुरी, असिना, भुकम्प, महामारी	विपद् जोखिम न्यूनीकरण नीति	नपा, वडा स्तरीय WDMC	नगरपालिका	गैसस	
२	बाढी, शितलहर, हावाहुरी, असिना, भुकम्प, महामारी	वडा आपतकालिन कार्य सञ्चालन कार्यविधि	नपा, वडा स्तरीय WDMC	नगरपालिका	गैसस	
३	बाढी	जोखिमयुक्त बस्ती स्थान्तरण तथा एकिकृत बस्ती विकास सम्बन्धि मापदण्ड र कार्यविधि	नपा, वडा स्तरीय WDMC	नगरपालिका	गैसस	
४	बाढी	मनसुन कार्ययोजना निर्माण	नपा, वडा स्तरीय WDMC	नगरपालिका	गैसस	
५	बाढी, शितलहर, हावाहुरी असिना, भुकम्प, महामारी	विपद् व्यवस्थापन कोष परिचालन कार्य विधि निर्माण	नपा, वडा स्तरीय WDMC	नगरपालिका	गैसस	
६	बाढी, हावाहुरी	पुर्व सुचना प्रणाली स्थापना तथा सञ्चालन कार्य विधि निर्माण	नपा, वडा स्तरीय WDMC	नगरपालिका	गैसस	
७	बाढी, शितलहर, हावाहुरी, असिना, भुकम्प, महामारी	उद्धार तथा राहत कार्य विधि निर्माण	नपा, वडा स्तरीय WDMC	नगरपालिका	गैसस	
८	बाढी, शितलहर, हावाहुरी, असिना, भुकम्प, महामारी	राहत मापदण्ड निर्माण	नपा, वडा स्तरीय WDMC	नगरपालिका	गैसस	
९	बाढी, शितलहर, हावाहुरी, असिना, भुकम्प, महामारी	जोखिम नक्साइकन तथा सुरक्षित स्थान स्थानान्तरण नक्साइकन	नपा, वडा स्तरीय WDMC	नगरपालिका	गैसस	
१०	बाढी, हावाहुरी, भुकम्प	पुर्वसुचना प्रणाली कार्यविधि तयार गर्ने	नपा, वडा स्तरीय WDMC	नगरपालिका	गैसस	
११	बाढी, हावाहुरी र भुकम्प	विद्यालय सुरक्षा कार्यविधि तयार गर्ने	नपा, वडा	नगरपालिका	गैसस	

			स्तरीय WDMC			
१२	बाढी, शितलहर, हावाहुरी, असिना, भुकम्प, महामारी	रणनीतिक कार्य योजना तयार गर्ने	नपा, वडा स्तरीय WDMC	नगरपालिका	गैसस	
१३	बाढी, शितलहर, हावाहुरी, असिना, भुकम्प, महामारी	नपा तथा वडा विपद पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार गर्ने	नपा, वडा स्तरीय WDMC	नगरपालिका	गैसस	

४.१.२ जनचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि

घोडाघोडी नगरपालिका अन्तर्गतका वडा तथा समुदायमा पहिचान भएका जोखिम तथा प्रकोपहरुको कारणले प्रभावित क्षेत्र तथा पार्न सक्ने प्रभावहरुलाई मध्यनजर गरी वडाले त्यसबाट अनुकूलन हुनको लागि अपनाउनुपर्ने विभिन्न उपायहरुको पहिचान र प्राथमिककरण गरी निम्न अनुसारका योजनाहरु पहिचान गरिएकोछ ।

प्राथमिक ता क्रम	प्रमुख समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
				आन्तरिक	बाह्य (सहयोगी)	
१	बाढी	<ul style="list-style-type: none"> वृक्षरोपण सम्बन्धि चेतना अभिवृद्धि गर्ने बाढी पुर्वतयारी सम्बन्धि जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने वन जंगल संरक्षण सम्बन्धि जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने बाढी सम्बन्धि जनहीतका लागि रेडियो मार्फत जिंगल प्रसारण गर्ने बाढी सम्बन्धि जनचेतनामुलक सडक नाटक प्रदर्शन गर्ने । मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने विपद व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिम, अभिमुखीकरण सञ्चालन गर्ने 	नपा, वडा, WDMC	वडा, न.पा., वन शाखा, सा.व.	ई.व.का, जि.व.का, जल श्रोत, संघसंस्था	
२	हावाहुरी	<ul style="list-style-type: none"> हावाहुरी सम्बन्धि जनचेतनाका लागि पर्चा पम्प्लेट वितरण गर्ने हावाहुरी सम्बन्धि जनहीतका लागि रेडियो मार्फत जिंगल प्रसारण गर्ने हावाहुरी सम्बन्धि जनचेतनामुलक सडक नाटक प्रदर्शन गर्ने । मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने 	नपा, वडा, WDMC	समुदाय, वडा, न.पा.	गैसस	
३	खडेरी	<ul style="list-style-type: none"> खडेरी सम्बन्धि जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने स्वास्थ्य तथा मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने 	WDMC	समुदाय, वडा, न.पा.	गैसस	
४	शितलहर	<ul style="list-style-type: none"> शितलहर सम्बन्धि जनहीतका लागि रेडियो मार्फत जिंगल प्रसारण गर्ने शितलहर सम्बन्धि जनचेतनामुलक सडक नाटक 	नपा, वडा, WDMC	समुदाय, वडा, न.पा.	गैसस	

		<p>प्रदर्शन गर्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ● शितलहर सम्बन्धि जनचेतनाका लागि पर्चा पम्प्लेट वितरण गर्ने ● मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने 			
५	बालीरोग	<ul style="list-style-type: none"> ● कृषि तालिमको व्यवस्था गर्ने ● उचित बालीनाली तथा काटछाँट सम्बन्धि तालिम तथा परामर्श गर्ने ● कृषकहरुलाई बाली बिमामा सम्बन्धि प्रोत्साहन गर्ने 	WDMC	समुदाय, वडा, न.पा.	गैसस
६	पशुरोग	<ul style="list-style-type: none"> ● पशु स्वास्थ्य सम्बन्धि निशुल्क शिविर सञ्चालन गर्ने ● पशु आहार तथा पालन सम्बन्धि तालिमको व्यवस्थापन गर्ने ● पशु बिमा सम्बन्धि जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने 	WDMC	समुदाय, वडा, न.पा.	गैसस
७	असिना	<ul style="list-style-type: none"> ● असिना सम्बन्धि जनहीतका लागि रेडियो मार्फत जिंगल प्रसारण गर्ने ● असिना सम्बन्धि जनचेतनामुलक सडक नाटक प्रदर्शन गर्ने । ● असिना सम्बन्धि जनचेतनाका लागि पर्चा पम्प्लेट वितरण गर्ने ● मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने 	नपा, वडा, WDMC	समुदाय, वडा, न.पा.	गैसस
८	आगलागी	<ul style="list-style-type: none"> ● सडक दुर्घटना सम्बन्धि जनहीतका लागि रेडियो मार्फत जिंगल प्रसारण गर्ने ● सडक दुर्घटना सम्बन्धि जनचेतनामुलक सडक नाटक प्रदर्शन गर्ने । ● सडक दुर्घटना सम्बन्धि जनचेतनाका लागि पर्चा पम्प्लेट वितरण गर्ने ● सडक दुर्घटना पुर्व, समय र पश्चात अन्तरकृया कार्यक्रम गर्ने ● मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने 	नपा, वडा, WDMC	समुदाय, वडा, न.पा.	गैसस
९०	भुकम्प	<ul style="list-style-type: none"> ● भुकम्प सम्बन्धि जनहीतका लागि रेडियो मार्फत जिंगल प्रसारण गर्ने ● भुकम्प सम्बन्धि जनचेतनामुलक सडक नाटक प्रदर्शन गर्ने । ● भुकम्प सम्बन्धि जनचेतनाका लागि पर्चा पम्प्लेट वितरण गर्ने ● भुकम्प पुर्व, समय र पश्चात अन्तरकृया कार्यक्रम गर्ने 	नपा, वडा WDMC	समुदाय, वडा, न.पा.	गैसस

		● मनोसामाजिक परामर्श तालिम सञ्चालन गर्ने				
--	--	--	--	--	--	--

४.१.३ जोखिम न्युनिकरण

नगरपालिका, वडा तथा समुदायभित्र रहेका विपद्जन्य सङ्कटासन्ता तथा जोखिम न्युनिकरणका गतिविधिहरु निम्न बमोजिम प्राथमिकता अनुरूप उल्लेख गरिएको छ ।

प्राथमिकता क्रम	प्रमुख समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
				आन्तरीक स्रोत	बाह्य स्रोत	
१	बाढी	<ul style="list-style-type: none"> ● सुरक्षित तथा एकिकृत वस्ती विकास गर्ने ● वृक्षरोपण गर्ने ● तत्वन्धन गर्ने ● नदी नियन्त्रण गर्ने ● ढल निकास गर्ने ● नदी ततीय क्षेत्र उच्च घर निर्माण गर्ने ● बाढी पुर्व सुचना प्रणालीको विकास गर्ने ● सुरक्षित आवास निर्माण गर्ने ● जैविक तत्वन्धन गर्ने ● कल्भर्ट निर्माण गर्ने ● पक्की पुल निर्माण गर्ने ● सडक कालो पत्रे गर्ने ● विपद व्यवस्थापन कोष स्थापना गर्ने ● उच्च धारा निर्माण गर्ने ● व्यवस्थित सिचाई प्रणाली लागु गर्ने ● सामुदायिक उच्च चर्पी निर्माण गर्ने ● ह्युम पाइप जडान गर्ने 	WDMC	वडा, नपा, सामुदायिक वन	सरोकारवाला निकायहरु	२०७६ देखि निरन्तर
२	हावाहुरी	<ul style="list-style-type: none"> ● वलियो घर बनाउने ● गैर संरचनात्मक जोखिम न्युनिकरण गर्ने ● अग्ला तथा बुढा रुखहरु काटछाट गर्ने ● घरको छाना वलियो गरी बाँध्ने 	समुदाय	समुदाय	सरोकारवाला	२०७६ देखि निरन्तर
३	खडेरी	<ul style="list-style-type: none"> ● वैकल्पिक उर्जाको प्रयोग गर्ने ● वृक्षारेपण गर्ने ● पानीको मुहान संरक्षण गर्ने ● वन जंगल संरक्षण गर्ने 	समुदाय	वडा, नपा	समुदायिक वन जि.ब.का., सरोकारवालाहरु	२०७६ देखि निरन्तर
४	शितलहर	<ul style="list-style-type: none"> ● प्लाष्टिक टनेलमा तरकारी खेती गर्ने ● न्यानो खालको कपडा प्रयोग गर्नु 	समुदाय	वडा, नपा.	समुदायिक वन जि.ब.का., गैसस	२०७६ देखि निरन्तर
५	बालीरोग	<ul style="list-style-type: none"> ● प्लाष्टिक टनेलमा तरकारी खेती गर्ने 	समुदाय	वडा, समुदाय	संघसंस्थाहरु	२०७६ देखि

		<ul style="list-style-type: none"> ● जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ● कम्पोष्ट मलमा प्रोत्साहन गर्ने ● कृषि तालिमको व्यवस्था गर्नु ● कृषि प्राविधिक परिचालन गर्नु ● बाली काटछाँट तथा गोडमेलमा विशेष ध्यान दिने ● बाली विमां गर्ने 				निरन्तर
६	पशुरोग	<ul style="list-style-type: none"> ● पशुलाई पौष्टिक आहार व्यवस्थापन गर्ने ● पशु विमा गर्ने ● पशु भ्याक्सिनमा व्यवस्था गर्ने ● पशु प्राविधिक परिचालन गर्ने ● नश्ल संधिएर गर्ने ● उचित खोर व्यवस्थापन गर्ने ● पशुपालनमा प्रोत्साहन गर्ने 	समुदाय	बडा, समुदाय	संघसंस्थाहरु	२०७६ देखि निरन्तर
७	असिना	<ul style="list-style-type: none"> ● वेमौसमी बालीनाली विस्तार गर्ने ● वातावरण प्रदूषण नियन्त्रण गर्ने ● कृषि बाली तथा बाली विमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ● बैकल्पिक बाली प्रणाली कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ● प्लाप्टिक छाना व्यवस्था गरी तरकारी खेती गर्ने ● कोल स्टोको व्यवस्था गर्ने 	बडा, समुदाय	बडा, नपा	सरोकारवला संघ संस्थाहरु	२०७६ देखि निरन्तर
८	आगलागी	<ul style="list-style-type: none"> ● विद्युत दक्ष मिस्त्रीद्वारा चेक जाँच गराउने 	समुदाय	बडा, नपा	सरोकारवालाहरु	२०७६ देखि निरन्तर
९	छाडापशु चौपाया	<ul style="list-style-type: none"> ● व्यवस्थित पशुपालन गर्ने ● सामुहिक गाईपालन व्यवसाय सञ्चालन गर्ने ● छाडा पशु व्यवस्थापन सम्बन्धि आयोजना सञ्चालन गर्ने ● पशु विमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने 	बडा, नपा	समुदाय र बडा	संघसंस्थाहरु	२०७६ भित्र
१०	माहामारी	<ul style="list-style-type: none"> ● जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ● शुद्ध पानीको प्रयोग गर्ने ● खानेपानी जाँच गर्ने ● फिल्टरको प्रयोग गर्ने ● ताजा खानेकुराको प्रयोग गर्ने 	समुदाय	बडा, नपा	संघसंस्थाहरु	२०७६ देखि निरन्तर
१५	भुकम्प	<ul style="list-style-type: none"> ● भुकम्प प्रतिरोधात्मक घर निर्माण गर्ने ● जीर्ण भवन प्रवलीकरण गर्ने ● भुकम्प प्रतिरोधी विद्यालय निर्माण गर्ने 	बडा, नपा	बडा, समुदाय	संघसंस्थाहरु	२०७६ देखि निरन्तर

		● विद्यालय सुरक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने			

३.१.४ आपत्कालीन पूर्वतयारी

वडा तथा समुदायभित्र रहेका विपद्जन्य आपतकालिन पूर्वतयारी सम्बन्धि गतिविधिहरु निम्न बमोजिम प्राथमिकता अनुरूप उल्लेख गरिएको छ ।

प्राथमिकता क्रम	प्रमुख समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
				आन्तरीक स्रोत	बाह्य स्रोत	
१	बाढी	<ul style="list-style-type: none"> ● बाढी पूर्व तयारी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ● आपतकालिन सम्पर्क नम्वर राख्ने ● उद्धारका सामग्रीको वन्देवस्ती गर्ने ● बाढी कृत्रिम अभ्यास गर्ने ● बाढी जोखिम क्षेत्र पहिचान गर्ने ● सुरक्षित स्थानको पहिचान गर्ने ● खोज उद्धार तालिम सञ्चालन गर्ने ● प्राथमिक उपचार तालिम सञ्चालन गर्ने ● पूर्व सुचना तालिम सञ्चालन गर्ने ● आपतकालिन योजना तयार गर्ने ● विपद्व्यवस्थापन भण्डारण गृह स्थापना गर्ने ● सिपमुलक तालिम सञ्चालन गर्ने 	WDMC	वडा, नपा, समुदायिक बन	सरोकारवाला निकायहरु	२०७६ देखि निरन्तर
२	हावाहुरी	<ul style="list-style-type: none"> ● झाल, ढोका राम्ररी वाँछ्ने ● घर, गोठको छाना राम्ररी वाँछ्ने ● अग्ला तथा बुढा रुखहरु काटछाट गर्ने ● हुरीवतास आपतकालिन योजना तयार गर्ने 	समुदाय	समुदाय	सरोकारवाला	२०७६ देखि निरन्तर
३	खडेरी	<ul style="list-style-type: none"> ● वैकल्पिक उर्जाको प्रयोग गर्ने ● वृक्षारेपण गर्ने ● पानीको मुहान संरक्षण गर्ने ● बन जंगल संरक्षण गर्ने ● व्यवस्थित सिचाईको व्यवस्था गर्ने 	समुदाय	वडा, नपा	समुदायिक बन जि.ब.का., सरोकारवालाहरु	२०७६ देखि निरन्तर
४	शितलहर	<ul style="list-style-type: none"> ● काठ, दाउरा जोहो गर्ने ● वाक्तो कपडा तयारी गर्ने ● शितलहर आपतकालिन योजना तयार गर्ने 	समुदाय	वडा, नपा.	समुदायिक बन जि.ब.का., गैसस	२०७६ देखि निरन्तर
५	बालीरोग	<ul style="list-style-type: none"> ● बाली विमा गर्ने 	समुदाय	वडा, नपा	समुदायिक बन जि.ब.का., सरोकारवालाहरु	२०७६ देखि निरन्तर
६	पशुरोग	<ul style="list-style-type: none"> ● पशु विमा गर्ने 	समुदाय	वडा, नपा	समुदायिक बन जि.ब.का.,	२०७६ देखि निरन्तर

प्राथमिकता क्रम	प्रमुख समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
				आन्तरीक स्रोत	बाह्य स्रोत	
		● पौष्टिक आहारको व्यवस्थापन मिलाउने			सरोकारवालाहरु	
७	असिना	● पशु चौपायाको लागि सुरक्षित ठहरा निर्माण गर्ने ● तरकारी खेतका लागि प्लाष्टिक छाना योजना बनाउने ● बैकल्पिक वाली प्रणाली कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	वडा, समुदाय	वडा, नपा	सरोकारवाला संघ संस्थाहरु	२०७६ देखि निरन्तर
८	आगलारी	● आगलारी कृत्रिम अभ्यास गर्ने ● आगो निभाउने सामग्री जोहो गर्ने ● विद्युत जाँच गराउने ● आगलारी आपतकालिन योजना तयार गर्ने ● उद्धार सामग्री व्यवस्थापन गर्ने	समुदाय	वडा, नपा	सरोकारवालाहरु	२०७६ देखि निरन्तर
९	छाडापशु चौपाया	● पशुपालन सम्बन्धि व्यवसायिक योजना बनाउने ● छाडा पशु व्यवस्थापन गुरु योजना तयार गर्ने	वडा, नपा	समुदाय र वडा	संघसंस्थाहरु	२०७६ भित्र
१०	महामारी	● खोप केन्द्र निर्माण गर्ने	वडा, नपा	समुदाय र वडा	संघसंस्थाहरु	२०७६ देखि निरन्तर
११	भुकम्प	● भुकम्पीय कृत्रिम अभ्यास गर्ने ● घरभित्र सुरक्षित स्थान पहिचान गर्ने ● भटपट भोला तयार गर्ने ● उद्धारका सामग्री व्यवस्थापन गर्ने ● सुरक्षित र असुरक्षित स्थान पहिचान गर्ने	वडा, नपा	वडा, समुदाय	संघसंस्थाहरु	२०७६ देखि निरन्तर

३.२ विपद्को समयका प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरू

घोडाघोडी नगरपालिकामा अन्तर्गत कुनै पनि समयमा विपद् परेमा प्रभावित तथा पीडितको उद्धार र जीवनरक्षा र सम्पत्ति संरक्षणका लागि आपत्कालीन समयमा गर्नु पर्ने गातिविधिहरु निम्न अनुसार पहिचान गरिएको छ।

प्राथमिकता क्रम	विपद्को सम्भावित अवस्था	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको अवस्था		समय अवधि
				आन्तरिक	बाह्य	
१	सुरक्षित बास स्थानको समस्या	विद्यालय तथा सामुदायिक भवनहरु खुल्ला राख्ने	वडामा विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समन्वय समिति	वडा तथा नगरपालिका	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी र संघसंस्थाहरु, जि.स.स.ज.प.उ.स.	आवश्यकता अनुसार निरन्तर
२	खाद्यान्नको अभाव	सुख्खा वा घरायसी तयारी खाना वितरण	समुदाय, वडा र गा.पा.	वडा तथा नगरपालिका	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जि.वि.व्य.स.	
३	मानसिक समस्या	परामर्श दिने	स्वास्थ्य चौकी, प्रहरी, वडा	वडा तथा नगरपालिका	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी अस्पताल संघ संस्था	
४	स्वास्थ्य समस्या	प्राथामिक उपचार समिति परिचालन शुद्ध खानेपानीको व्यवस्था	स्वास्थ्य चौकी, प्राथामिक उपचार समिति, वडा, रेडक्रस	वडा तथा नगरपालिका	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जि.स.स. जि.वि.व्य., स्वास्थ्य चौकि	० देखि २४ घण्टा भित्र
५	सुरक्षाको अभाव	स्थानिय सुरक्षा परिचालन गर्ने	प्रहरी चौकी, वडा, क्लब सामुदायिक प्रहरी	सामुदायिक प्रहरी, क्लब, वडा	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जि.स.स., जि.वि.व्य.स., संघसंस्था	७ देखि २४ घण्टा भित्र
६	राहतको वितरणमा समस्या	वास्तविक पिडितहरुको तथ्याङ्क संकलन गर्ने, समस्या पहिचान गरी राहत वितरण गर्ने।	रेडक्रस, गा.पा., वडा, प्रहरी चौकी	न.पा. तथा वडा कार्यालय	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जि.स.स., जि.वि.व्य.स.	२४ -३६ घण्टा भित्र
७	आपत कालिन सामाग्रीको अभाव	सम्बन्धित निकायमा माग गर्ने र वितरण	गाउँपालिका र वडा कार्यालय	न.पा. तथा वडा कार्यालय	ने.रे.सो., जि.स.स., जि.वि.व्य.स.	४८ देखि ७२ घण्टा भित्र

३.३ विपद् पश्चातका पुर्नलाभ अन्तर्गतपुर्नस्थापना र पुर्ननिर्माणका क्रियाकलापहरू

घोडाघाडी नगरपालिका वडा नं. ९ अन्तर्गत विपद् विपद पश्चात परेको प्रभाव र भएको क्षतिको विश्लेषण गरी जनजीवनलाई सामान्य बनाउन, पूर्ण विस्थापित परिवारको पुनःस्थापना गर्न, क्षतिग्रस्त भौतिक संरचनाको मर्मत-सम्भार तथा पुर्ननिर्माण गर्न र भविष्यमा पर्न सम्भन्न त्यस्तै विपद्को सामना गर्न निम्न अनुसार आवश्यक क्रियाकलापहरू पहिचान गरिएकोछ ।

प्राथमिकता क्रम	प्रमुख समस्या तथा जोखिम	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
				आन्तरिक	बाह्य (सहयोगी)	
१	विपद् पश्चात् वडास्तरमा पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यको समिक्षा, संकलित तथ्याङ्को अद्यावधिक, पुनःस्थापना तथा पुर्ननिर्माणका गतिविधिहरू सञ्चालन	नगरपालिका तथा वडास्तरीय समिक्षा बैठक	नगरपालिका	नपा. र वडा	जि.वि.व्य.स. नेरेसो, सरोकारवाला	विपद्को पछिको अवस्था देखि निरन्तर
		संकलित तथ्याङ्को अद्यावधिक गर्ने ।	नगरपालिका	नपा. र वडा	जि.वि.व्य.स. सरोकारवाला	विपद्को पछिको अवस्था देखि निरन्तर
		महामारी फैलिन नदिन आवश्यक कार्य गर्ने, समुदाय सरसफाई गर्ने	नगरपालिका	न.पा. र वडा	जि.स.स. जि.वि.व्य.स. नेरेसो, संघसंस्था	विपद्को पछिको अवस्था देखि निरन्तर
		पुनःस्थापना तथा पुर्ननिर्माणका गतिविधिहरू सञ्चालन गर्ने ।	नगरपालिका	न.पा. र वडा	जि.स.स, जि.वि.व्य.स. नेरेसो, गैसस	विपद्को पछिको अवस्था देखि निरन्तर
		जिविकोपार्जनका लागि आय आर्जनका गतिविधिहरू सञ्चालन गर्ने ।	नगरपालिका	ना.पा. र वडा	जि.स.स, जि.वि.व्य.स. नेरेसो, गैसस	विपद्को पछिको अवस्था देखि निरन्तर
		विपद् पूर्वतयारी, रोकथाम, अल्पीकरणका गतिविधिहरू लाई निरन्तर रूपमा सञ्चालन गर्ने । साथै भत्केका संरचनाहरू पुनः निर्माण मर्मत गर्ने ।	नगरपालिका	न.पा. र वडा	जि.स.स, जि.वि.व्य.स. नेरेसो, गैसस	विपद्को पछिको अवस्था देखि निरन्तर
२	राहतको वितरण	वास्तविक पिडितहरूको तथ्यांक संकलन गर्ने समस्या पहिचान गरि राहत वितरण गर्ने ।	नगरपालिका	LDMC रेडक्रस, सुरक्षा र Task Force	जि.स.स, जि.वि.व्य.स., नेरेसो	विपद्को पछिको अवस्था देखि निरन्तर
३	पुर्ननिर्माण तथा जिविकोपार्जनका गतिविधिहरू सञ्चालन	भत्कीयका घरहरू तथा संरचनाहरूको पुनः निर्माण गर्ने, जिविको पार्जन अन्तर्गत भिन्निन आय आर्जन तथा सिपमुलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने आदी ।	नगरपालिका	LDMC रेडक्रस, सुरक्षा र Task Force	जि.स.स, जि.वि.व्य.स., रेडक्रस र सरोकारवाला	विपद्को पछिको अवस्था देखि निरन्तर

खण्ड- ५ : योजनाको अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा अध्यावधिकता

५.१ योजनाको कार्यान्वयन

विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको कार्यान्वयनको नेतृत्वमा वडा र नगरपालिकामा रहनेछ । यस योजनाको सफल कार्यान्वयन र समन्वयात्मक भुमिकाका लागि वडा विपद् व्यवस्थापन समिति क्रियाशिल रहनेछ । समितिको कार्यविधि तयार गरि नगरपालिका तथा वडा परिषदले नितीगत निर्णय गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनामा रहेका कार्यहरूलाई समुदायमा क्रियाशिल रहेका विद्यमान समुह, संस्था, क्लब तथा उपभोक्ता समितिहरू मार्फत कार्यान्वयन गरिनेछ । विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना कार्यान्वयनका लागि स्थानीय सहजकर्ताहरूको परिचालन गरिनेछ । सहजकर्ताहरूले सामाजिक परिचालनका कार्यहरू र कार्यान्वयनका लागि आवश्यक सहजीकरणका कार्यहरू गर्नेछन् । यस्ता सहजकर्ता परिचालन गर्ने संस्थाहरूको क्षमता विकास सहित आवश्यक सहयोग जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि विशिष्ट अनुभव भएका राष्ट्रिय संस्थाहरूवाट हुनेछ । विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाका कार्यक्रम कार्यान्वयन हुनुपर्व कार्यान्वयनका लागि आवश्यक विस्तृत वजेट तयारी, उपभोक्ता समिति, समुह र कल्वहरूसंग सहमती एवं समझौता गरी कार्यान्वयन हुनेछ उक्त कार्यान्वयन गर्ने समितिहरूले कार्यक्रम कार्यान्वयन पूर्व सम्बन्धित लाभान्वित वर्ग समक्ष विस्तृत योजना तथा वजेट विवरण प्रस्तुत गरिने छ । कार्यक्रम संचालनको क्रममा आय व्ययको विवरण तथा सम्बन्धित अभिलेखहरू पारदर्शी रूपमा राखिनेछ ।

५.२ योजनाको प्रगति र मूल्याङ्कन

घोडाघोडी नगरपालिका अन्तर्गत विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनामा समेटिएका सबै घरधुरी तथा सरोकारवालाहरूको प्रत्यक्ष सहभागिता तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् व्यवस्थापन समितिको अगुवाईमा योजना कार्यान्वयनको अनुगमन अर्धवार्षिक रूपमा गरिने छ । अनुगमनको लागि समितिका पदाधिकारीहरूलाई अनुगमन सम्बन्धि अभियुक्तीकरणमा सहभागि भएर मात्र अनुगमन कार्यमा संलग्न हुनेछन् जसबाट गरिएका प्रभावकारिताको लेखाजोखा गर्न सहज हुनेछ । त्यसैगरी वार्षिक रूपमा मूल्याकांन गरिनेछ भने ५ वर्ष पछि अन्तिम मूल्याकांन गरी पुनःआगामी दिनको मुल्याङ्कन योजना तयार गरिनेछ । यसरी नै स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनालाई सघाउन अनुगमन तथा मूल्याङ्कनले सिकाइ र पृष्ठपोषणका लागि अवसर प्रदान गर्नेछ ।

५.३ योजनाको प्रगती अनुगमन तथा मुल्याङ्कन विधि

अनुगमनका तहहरु	किन	कसले	कहिले	कसरी
समुदाय तथा बडा तहका अनुगमन (क्रियाकलापहरुको तहमा)	पारदर्शिता र अपनत्व कायम गर्न । अनुकूलन कार्यहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न ।	स्थानीयविपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशिल समन्वय समिति, समुदाय स्तरको अनुगमन समिति।	कार्यक्रम संचालन पूर्व, संचालनको क्रममा र सम्पन्न भएको ३ महिना भित्र ।	सार्वजनिक लेखा परिक्षण, मूल्यांकन प्रतिवेदन, होडिडग वोर्ड
गाउँपालिका तहका अनुगमन (प्रक्रिया र प्रगतीहरु तहमा)	कार्यक्रमको गुणस्तर कायम गर्न । योजना र प्रगतीको लेखाजोखा गर्ना। कार्यक्रमको प्रभावकारीता वृद्धि गर्दै समयमा सम्पन्न गर्न ।	बडाको अनुगमन समिति, विपद् तथा जलवायु उत्थानशिल समन्वय समिति, सहजकर्ता	अर्धवार्षिक रूपमा (पौष र असारमा) त्रैमासिक त्रैमासिक नियमित वार्षिक	समिक्षा तथा योजना तर्जुमा वैठक तथा गोष्ठी फिल्ड अनुगमन भ्रमण संकटासन्न वर्गहरुसंग अन्तरक्रिया फोटो तथा घटना अध्ययनको संकलन वार्षिक प्रगती प्रतिवेदन
जिल्ला तहका अनुगमन (नतिजाहरु र उपलब्धी तहमा)	यसकाका उपलब्धीहरु र नतिजाहरु सुनिश्चित गर्न राम्रा अभ्यासहरुको अनुशारण, थप विस्तार र मूल प्रवाहिकरण गर्न	जिल्लासमन्वय समिति, सरोकारवाला निकायहरु	अर्ध वार्षिक अर्धवार्षिक वार्षिक ४ वर्षमा वार्षिक	सयुक्त अनुगमन समिक्षा गोष्ठी तथा वैठक घटना अध्ययनको संगालो प्रकाशन सहभागितामूलक संकटासन्ता विश्लेषण प्रगती प्रतिवेदन प्रकाशन

५.४ योजनाको अध्यावधिकता

यस योजनालाई बडा र समुदायमा भएका कार्यान्वयका क्रममा भएका सिकाइ, अनुभव र चुनौती सुधार गर्नुपर्ने विषयबस्तुलाई समावेस गरी सहज र प्रभावकारी बनाउनका लागि निर्देशिका बमोजिम बनाईएका योजनाहरुलाई २/२ वर्षको अवधिमा वा आवश्यकता अनुसार स्थानीय तहले अध्यावधिक गर्दै लगिनेछ ।

अनुसुचिहरू:

अनुसुचि-१ : संकटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण पार्श्वचित्र-२०७६

१. नगरपालिकाको अवस्था :

● जलवायुजन्य तथा प्राकृतिक स्रोतको अवस्था :

घोडाघोडी नगरपालीकाको कूल क्षेत्र मध्ये सबै भन्दा बढी १५७.२८ (४४.३७ प्रतिशत) भू-भाग बनजंगलले ढाकेको छ । यहाँ वन, जंगल, ताल, तलैया प्रशस्त मात्रामा रहेका छन् । यस नगरपालिकाको चारैतर बनजंगल रहेको छ, भने तराई क्षेत्रमा पाईने नदिजन्य ढुंगा, गिटी, वालुवा, ग्राभेल, रोडा, बनजन्य काठ, दाउरा, जडिबुटीहरू प्राकृतिक रूपमा उपलब्ध छ । यस नगरपालीकामा नदिजन्य, बनजन्य, कृषिजन्य उद्योग धन्दा सञ्चालनको प्रचूर सम्भावना रहेको छ । यस नगरपालिकाको मुख्य पर्यटकिय गन्तव्यका रूपमा रहेको घोडाघोडी ताल सरक्षित क्षेत्रमा ४५० भन्दा बढी प्रजातीका बनस्पती, ३१ प्रजातीका माछा, २९९ प्रजातीका चरा, ७ प्रजातीका घस्सने जनावरहरू पाईन्छन् । यहाँको हावापानि समशीतोषण खालको रहेकोछ र दिन प्रदिन जलवायु परिवर्तनका कारण प्रभाव पारिरहेकोछ। भौगोलिक एवम् प्राकृतिक विविधतायुक्त यस नगर क्षेत्रले ऐतिहासिक महत्व पनि राख्दछ । पर्यटकीय हिसाबले पनि नगर अत्यन्तै सुन्दर एवम् मनमोहक देखिन्छ । २ किलोमिटर भन्दा बढी क्षेत्रको लम्बाइमा फैलिएको घोडाघोडी ताल यो नगरको प्रमुख आकर्षण हो ।

● भू-उपयोगको अवस्था :

कैलाली जिल्लाको जम्मा क्षेत्रफल मध्ये तेस्रो ठुलो भुगोल ३५४.४४ वर्ग किमि क्षेत्रफल ओगटेको घोडाघोडी नगरपालिकामा बसोबास गर्ने अधिकाशं मानिसहरूको पेशा कृषि र पशुपालन हो । अधिकाशं जमिन वन जंगल तथा नदी खोलाहरूले ओगटेको यो नगरपालिकामा कृषि र कृषिको व्यवसायीकरणका लागि अति नै उपयुक्त रहेकोछ । यस नगरपालिकाको अधिकाशं सम्थर उब्जाउयुक्त, दोमट र बलौटे माटो भएको जग्गा जमिन यहाँ रहेकोछ । यस नगरपालिकामा रहेको कान्द्रा र डोडा नदी र अन्य खोलाहरूले यस क्षेत्रको जमिनलाई कटान गरिरहेको अवस्था रहेकोछ । यस नगरपालिकामा खास गरि खाद्यान्त बालहिरुमा धान, गहुँ, मकै, विभिन्न तरकारीहरू तथा नगदे बालीहरू फलफुल, दलहन, तेलहन आदी उत्पादनका लागि माटो उपयुक्त रहेको छ । (स्रोत : घोडाघोडी नगरपालिकाको पार्श्वचित्र-२०७६)

२. प्रकोपका अवस्था :

२.१ पहिचान भएका प्रकोपको स्तरीकरण र तिनको प्रबृति

क्र.सं.	प्रकोप	भुकम्प	खडेरी	हावाहुरी	शितलहर	आगलागी	बालीरोग	पशुरोग	असिनापानी	स्तरीकरण
	भुकम्प									
१	बाढी		बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	I
२	खडेरी			हावाहुरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	III
३	हावाहुरी				हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	II
४	शितलहर					शितलहर	शितलहर	शितलहर	शितलहर	IV
५	आगलागी						बालीरोग	पशुरोग	असिनापानी	VIII
६	बालीरोग							बालीरोग	बालीरोग	V
७	पशुरोग								पशुरोग	VI
८	असिनापानी									VII
	जम्मा	८	६	७	५	१	४	३	२	

प्रकोपहरुको जोडागत स्तरीकरण गर्दा यस घोडाघोडी नगरपालिकामा भुकम्प पछि प्रमुख प्रकोप बाढी रहेको, दोश्रोमा हावाहुरी र तेश्रोमा खडेरी देखियो त्यसै गरि शितलहर, बालीरोग र पशुरोगको असर तथा प्रभाव मध्यम खालको रहेको पाईयो भने असिनापानी र आगलागीको असर न्यून रूपमा देखापरेको छ ।

३.२ विपद्का प्रभाव तथा क्षतिः

ऐतिहासिक समय रेखा विधि मार्फत घोडाघोडी नगरपालिकामा करिब ३० वर्ष यता विभिन्न समयमा आएका जलवायुजन्य र गैरजलवायुजन्य प्रकोप तथा विपदका घटनाहरुको विश्लेषण गरिएको छ । यस विधिमा त्यसबाट परेका असर एवं प्रभाव र समुदायद्वारा गरिएका अनुकूलनका प्रयासहरुको वारेमा छलफल गरिएको थियो । यस विश्लेषणको नतिजालाई तालिका तल मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

प्रकोप	साल	विषयगत क्षेत्रमा पारेका प्रभावहरु	प्रभावित वडा/स्थान	बचाउका मुख्य प्रयासहरु
बाढी	२०४०	<ul style="list-style-type: none"> २०० विगाहा खेतीयोग्य जमिन कटान ३०० विगाह पटान, ५०/६० घरधुरी बाढीको प्रभावबाट विस्थापित १० जनाके मृत्यु भएको ५०० हेक्टर खेति बालीनाली डुवान परि उत्पादनमा कमि भएको खाद्यान्त भण्डारण तथा पशुचौपायाहरुमा बगाएर क्षति भएको सडक तथा बस्ती वर्षेनी डुवानमा परी जनजीवन कष्टकर 	घोडाघोडी नगरपालिका वडा नं. १ घोडाघोडी, कौवर गाँउ, ज्वाला टोल, पिपल डाँडा, सुन्दरपुर आदि लगायतका स्थानहरुमा	<ul style="list-style-type: none"> सामान्य प्रयासहरु भएका वृक्षारोपण गरेको
	२०४०	<ul style="list-style-type: none"> १० घरधुरी विस्थापित र ७ जना घाइते भएका अनुमानित २ विगाह खेतीयोग्य जग्गा कटान तथा १/२ विगाह पटान भएको १०० कुन्टल जति भण्डारण खाद्यान्त अन्नबाली क्षति भएको ८ घरधुरी भत्केको र केही धाजनको हानी भएको ३०० हेक्टर खेतीयोग्य जमिन र ५ विगाह कटानी भएको 	वार्ड न. ३ नारायणपुर, वरैया, निम्दीको तल्लो भेग भोजपुर टोल, बगैलिया, मिलनपुर टोल, दिस्कापुर टोल, कुमाल टोल लायतका टोलहरुमा,	<ul style="list-style-type: none"> प्रयास नभएको
	२०४४	<ul style="list-style-type: none"> १०० घरधुरि विस्थापित भएका ७ जना घाइते भएको १५० हेक्टर कटान तथा ७ विगाह जमिन पटान भएको अन्नभण्डारण बालीनाली डुवान परि २०० कुन्टल क्षति भएको 	वडा नं. ३ मा	<ul style="list-style-type: none"> प्रयास नभएको
बाढि		<ul style="list-style-type: none"> ८० घरधुरी विस्थापित भएका अनुमानित १०० हेक्टर खेतीयोग्य जग्गा कटान तथा २ विगाह पटान भएको अन्नभण्डारन, लत्ताकपडा, भाडाबर्तन बगाएर क्षति भएको 	वडा नं. ५ मा	<ul style="list-style-type: none"> प्रयास नभएको

प्रकोप	साल	विषयगत क्षेत्रमा पारेका प्रभावहरु	प्रभावित वडा/स्थान	बचाउका मुख्य प्रयासहरु
बाढ़ि	२०४६	● २० विगाहा खेतीयोग्य जमिन कटान का साथै १०० मिटर बाटो बगाएको ● बाढिको कारण महामारी रोग भाडापखालाले १ को मृत्यु	वडा नं. ११ का थारुचोक, घम्नेभाकल, सिर्जनाचोक	● सुरक्षित स्थानमा बसेको
	२०५२	● ४० विगाहा जमिन काटेको, ● १५० घर विस्थापित हुनुका साथै ५० बटा गाईगोरु मरेको	वडा नं. १२ जवलपुर, तप्पा मा	● सामान्य प्रयासहरु भएका
	२०५४	● १० विगाहा खेति योग्य जमिन कटान भएका ● ५५ बटा घर पुर्ण डुबानमा परेको, ● १ विद्यालय बगाएको	वडा नं. ११ को दहित टोल, सिसैया टोल र बढनिया टोल	● सामान उच्च ठाँउमा सार्ने काम भएको
	२०५५	● १०० विगाहा खेति योग्य जमिन कटान तथा पटान भएको ● ५ घरधुरी विस्थापित र सा. वनमा ४ विगाहा कटान भई क्षति भएको ● माछापोखरी बगाएको	वडा नं. ८ शिवपुर टोल लगायतका टोलहरु	● वृक्षारोपण गरेको ● तटबन्ध निर्माण भएका
	२०५५	● ४० विगाहा जमिन पटान, ● बाढी पश्चात भाडापखालाको प्रभावले १५ घर प्रभावित भएका	वडा नं. १२ मा	● प्रयास नभएको
	२०५६	● २० विगाहाको बाली धान डुबानले नष्ट भएको ● १५-२० विगाहा खेतीयोग्य जमिन कटान तथा पटान, ● २०० घरधुरी बाढीले प्रभावित ● १० जोडी पशुचौपाया प्रभावित भएको ● २० हेक्टर बालीनालीमा अनुमानित क्षति भएको	वार्ड न. ३ का सम्पूर्ण टोलहरुमा	● सामान्य प्रयास मात्र
	२०५८	● ३८ घरधुरीहरु विस्थापित र २५ जना सामान्य धाइते भएका ● १३ हेक्टर बालीनाली र ३० कुन्टल खाद्यान्न भण्डारनमा क्षति	वडा नं. २ चितलपुर, भुइकी, टनकपुर लगायतका टोलहरु	● सुरक्षित स्थान तिर आश्रय मात्र
	२०६०	● ८५ घर डुबान परेका ● ५ विगाहा खेति योग्य जमिन कटान भएको ● ३५ घर डुबान परेका, साथै बालिनाली डुबान भई उत्पादनमा कमि भएको ● ४ विगाहा खेति योग्य जमिन कटान ● ११५ घर डुबान परेका ● १२ विगाहा खेति योग्य जमिन कटान ● ९० घर डुबान परेका ● ५ विगाहा खेति योग्य जमिन कटान	वडा नं. १२ खोपा शान्तिनगर खोपा पचघरुवा बनबर्षा शिवपूर	● वृक्षारोपण गरेको ● तटबन्ध निर्माण भएका

प्रकोप	साल	विषयगत क्षेत्रमा पारेका प्रभावहरु	प्रभावित वडा/स्थान	बचाउका मुख्य प्रयासहरु
		<ul style="list-style-type: none"> ● १०० घर डुवान परेका ● १२ विगाहा खेति योग्य जमिन कटान ● १२ घर डुवान परेका 	कोटा नकफरुवा	
	२०६३	<ul style="list-style-type: none"> ● १०० विगाहा खेतीयोग्य जमिनमा क्षति भएको र ४ विगाह कटान तथा ७ विगाह पटान भएको ● ७ जनाको मृत्यु र १५० जोर पशुचौपाया प्रभावित भएको ● बालीनालीमा ५५० हेक्टर खेतियोग्य जमिन लगाएको बालि प्रभावित ● ८० घरधुरीहरु विस्थापित र अन्न भण्डारण तथा लुगाफाटो र भाडाकुडा बगाएर क्षति भएको 	वार्ड नं. ३ का सम्पूर्ण टोलहरुमा	<ul style="list-style-type: none"> ● वृक्षारोपण गरेको ● खुल्ला चरिचरणमा रोक गरेको
बाढ़ि	२०६४	<ul style="list-style-type: none"> ● १०५ घर डुवान परेका ● ६५ घर डुवान परेका, ५ विगाहा खेति योग्य जमिन कटान ● ५ घर डुवान परेका ● १५० घर डुवान परेका ● ५ विगाहा खेति योग्य जमिन कटान ● १४० घर डुवान परेका 	वडा नं. १२ खोपा शान्तिनगर खोपा पचघरुवा बनबर्षा शिवपूर कोटा	<ul style="list-style-type: none"> ● वृक्षारोपण गरेको ● तटबन्ध निर्माण भएका
		<ul style="list-style-type: none"> ● ५ घरधुरि बगाउनु का साथै २० घर जाखिममा परेका १६ विगाहा खेति योग्य जमिन कटान भएको ● १ घरधुरि बगाएको ● १२ विगाहा खेति योग्य जमिन कटान भएको ● ३ घरधुरि बगाएका ● ३० विगाहा खेति योग्य जमिन कटान भएको ● ६० विगाहा खेति योग्य जमिन कटान भएको ● १६ घर डुवानमा परेका ● ८ घर विस्थापित भएका ● २० विगाहा खेति योग्य जमिन कटान हुनुका साथै २० वटा घर बाढिवाट प्रभावित भएका ● १८ विगाहा खेति योग्य जमिन कटान ● २० घर डुवानमा पर्नुका साथै जोखिममा रहेका 	वडा नं. १ लक्ष्मिटोल सिताटोल ज्वालाटोल पूर्व बेलार शान्तिनगर शिवपूरटोल कल्जुकिटोलमा	<ul style="list-style-type: none"> ● वृक्षारोपण गरेको ● तटबन्ध निर्माण भएको ● खुल्ला चरिचरणमा रोक गरेको
		<ul style="list-style-type: none"> ● १० विगाह खेतीयोग्य जमिन कटान, तथा १५-२० विगाह पटान भएको ● १०० घरधुरीहरु डुवानमा परेको र १५० घरगोठहरु बाढिले भत्काएको ● केहि संख्यामा पशुचौपायाहरु प्रभावित 	वार्ड नं. ३ का सम्पूर्ण टोलहरुमा	<ul style="list-style-type: none"> ● शिविर संचालन तथा सामान्य राहत वितरण ● खोज तथा उद्धार गरेको

प्रकोप	साल	विषयगत क्षेत्रमा पारेका प्रभावहरु	प्रभावित वडा/स्थान	बचाउका मुख्य प्रयासहरु
बाढ़ी		<ul style="list-style-type: none"> खाद्यान्त भण्डारण, लत्ता कपडा, भाडाकुडा आदी वस्तु बगाएर लगेको केही कल्पटहरुमा आंशिक रूपमा क्षति भएको 		
		<ul style="list-style-type: none"> १५० विगाह खेतीयोग्य जमिन कटान, तथा पटान भएको १० घर डुवानमा परि प्रभावित भएका खाद्यल्लन, भाडाकुडा, लत्ताकपडा तथा पशुचौपायाहरु बगाएर क्षति भएको 	वडा नं.५- सरैया, रामीपुर, पचधरा, चड्गालीपुर, डोडा लगायतका सबै टोलहरुमा	<ul style="list-style-type: none"> तटबन्धन निर्माण वृक्षा रोपण गरिएको
		<ul style="list-style-type: none"> ६० घरधुरि डुवानमा परेका १० विगाहा खेति योग्य जमिन कटान भएको बाढिको कारण भाडापखाला फैलिएको 	वडा नं. १० मा	<ul style="list-style-type: none"> तटबन्धन निर्माण वृक्षा रोपण गरिएको
	२०६५	<ul style="list-style-type: none"> १ वटा कल्पट भत्काएको, ५० घर विस्थापितहुनुका साथै १००औं चोपाया मरेको 	वडा नं. १० मा	<ul style="list-style-type: none"> प्रयास नभएको
	२०६६	<ul style="list-style-type: none"> ८ विगाहा खेति योग्य जमिन कटान तथा पटान भएको 	वडा नं. १ मुखिया टोलमा र वडा नं. ३ को विष्टटोलमा	<ul style="list-style-type: none"> प्रयास नभएको
	२०७०	<ul style="list-style-type: none"> ५-७ विगाहा खेतीयोग्य जमिन कटान तथा पटान बालीनालीमा तथा भण्डारण खाद्यन का साथै पशुचौपायाहरु प्रभावित भएको 	वडा नं. ५ मा	<ul style="list-style-type: none"> सामान्य प्रयास भएका
खडेरि	८-१० वर्ष यता लगातार रूपमा	<ul style="list-style-type: none"> खाद्यान्त बालीनालीमा रोगहरुको वृद्धि भएर उत्पादनमा कमी हुदै गएको पानिका मुहान तथा स्रोतहरु सुकदै जादा पानिको पहुँच तथा गुणस्तरमा कमी हुदै गरेको वनमा विभिन्न किसिमका स-साना बोटबिरुवाहरु सुकदै गरेको तथा आगलागिको प्रकोप बढेको र गुणस्तरमा कमी भएको मानव स्वास्थ्यमा रोगहरुको बढेको तथा श्वासप्रश्वाश, छालाजन्यरोगहरु, भाडापखला, टाईफाईड, मलेरिया र ज्वरोबाट प्रभावित भएका पशुचौपायाहरुमा विभिन्न किसिमका रोगहरु देखा पर प्रभावित भएका तरकारि तथा फलफुल खेतिमा रोगहरु बढेको 	घोडाघोडी न. पा. वडा नं. १ देखि १२ सम्मका सम्पूर्ण कृषि भूमि, वस्ति तथा टोलहरुमा	<ul style="list-style-type: none"> सामान्य प्रयास भएका भएका पानिका स्रोतहरुको उपयोग घरेलु जडिबुटिको प्रयोग
शितलहर	१०-१२ वर्ष यता	<ul style="list-style-type: none"> खाद्यान्त बालीनाली दुसि जन्य रोगहरुको प्रभावले उज्जनीमा हास विशेष गरी दलहन, तेलहन र तरकारि 	घोडाघोडी न. पा. वडा नं. १ देखि १२ सम्मका सम्पूर्ण	<ul style="list-style-type: none"> सामान्य प्रयास भएका घरेलु उपचार तथा जडिबुटिको प्रयोग

प्रकोप	साल	विषयगत क्षेत्रमा पारेका प्रभावहरु	प्रभावित वडा/स्थान	बचाउका मुख्य प्रयासहरु
	लगातार रुपमा	<p>खेतिमा प्रत्यक्ष रूपमा प्रभावित भई उञ्जनीमा ह्लास</p> <ul style="list-style-type: none"> पशुचौपायाहरु कमजोर हुने रोगहरु देखा पर्ने जस्तैः घुर्ने, नाक बाट सिगान बग्ने, दूध तथा दूर्घ जन्य पदार्थको गुणस्तरमा कमि हुने मानव स्वास्थ्यमा रुधाखोकि, दमरोग, निमोनियावाट बाट वृद्धवृद्धा तथा बालबालिकाहरु बढि प्रभावित हुने गाहुँ खेतिमा दुसि जन्य रोगहरुले उत्पादनमा कमि भएको 	कृषि भूमि, बस्ति तथा टोलहरुमा	<ul style="list-style-type: none"> तातो पानिको प्रयोग न्यानो लुगाको प्रयोग आगो ताप्ने विषादि तथा रसायनिक मलको प्रयोग गरेको
हावाहुरी	२०६५	<ul style="list-style-type: none"> खाद्यन्त बालिनालि ढलाएर उत्पादनमा कमि भएको घरगोठको छाना उडाउने, डेलो फैलाउने तथा बोट विरुवाहरु ढलाएर प्रभावित भएका वातावरण प्रदूषण भएर मानव स्वास्थ्यमा प्रभावित भएका (प्रत्येक वर्ष हावाहुरिले गर्दा ३०-४० घरमा क्षति हुने र कमजोर तथा खरले छाएका घर, गोठका छानाहरु उडाउने बालिनालि ढलाएर उत्पादनमा कमि हुडै गरेको पाइन्छ। 	घोडाघोडी न. पा. वडा नं. १ का टोलहरुमा	<ul style="list-style-type: none"> छाना बाध्ने तथा मर्मत गरेको जनचेतनाका क्रियाकलाप गरेको
	२०७१	<ul style="list-style-type: none"> ३५ घरगोठको छाना उडाएर प्रभावित बालिनालि ढलाएर उत्पादनमा कमि भएको 	वडा नं. ३ मा	<ul style="list-style-type: none"> छाना मर्मत तथा बाधेको
	२०७२	<ul style="list-style-type: none"> ५० वटा घरगोठको छाना उडाएर पूर्ण रूपमा क्षति भएको जाली टोलमा १ जनाको मृत्यु बोट विरुवा तथा बालीनालीमा ढलाएर क्षती भएको 	वडा नं. २ मा	<ul style="list-style-type: none"> छाना मर्मत तथा बाधेको जनचेतना क्रियाकलाप
	२०७३	<ul style="list-style-type: none"> घोडाघोडि क्याम्पसको छाना पूर्ण रूपमा उडाएको 	वडा नं. १ मा	<ul style="list-style-type: none"> छाना मर्मत तथा बाधेको
	प्रत्येक वर्ष लगातार रुपमा	<ul style="list-style-type: none"> ५०-५५ घरगोठका छानाहरु पूर्ण रूपमा उडाउने १०० घर आंशिक रूपमा क्षति गरेको 	वडा नं. ८ का टोलहरुमा	<ul style="list-style-type: none"> छाना मर्मत तथा बाधेको
	७-८ वर्ष यता लगातार रुपमा	<ul style="list-style-type: none"> पशुहरुमा खोरेत, भ्यागुते, पेट फुल्ने, प्यारालाइसिस, फोडा उठ्ने, टीला, मुख पाक्ने ज्वरो र छालाजन्य लुतो छाला पक्ने, जस्ता रोगहरु देखापरि प्रभावित हुने गरेको बाख्यहरु तुहिने, पेट फुल्ने आदि रोगबाट प्रभावित 	वडा नं. १ देखि १२ सम्मका टोलहरुमा	<ul style="list-style-type: none"> सामान्य भेटनरी र घरेलु उपचार जडिबुटी प्रयोग तथा भारफुक प्रयोग गर्ने
	२०७०	<ul style="list-style-type: none"> रु ७० हजारको १५ बाखा मरेको, २०० कखुरा मरेकोले रु १ लाख बराबरको क्षति भएको 	वडा नं. १० र ११ मा	<ul style="list-style-type: none"> प्रयास नभएको

प्रकोप	साल	विषयगत क्षेत्रमा पारेका प्रभावहरु	प्रभावित वडा/स्थान	बचाउका मुख्य प्रयासहरु
बालिरोग	७-द वर्ष यता लगातार रूपमा	<ul style="list-style-type: none"> धानबालीमा पातहरु सेतो हुने, खैरो हुने, बेरिने र बाला काट्ने जस्ता प्रभावहरु परि अन्तबाली उत्पादनमा कमि भएको गहुँबालिमा बाला कम लाग्ने तथा उत्पादनमा कमि भएको बालिनालि तथा तरकारि र फलफुल खेतिमा विभिन्न किसिमका रोगहरुको बढ्दि हुदै गरि उत्पादनमा क्षति भएको 	वडा नं. १ देखि १२ सम्मका टोलहरुमा	<ul style="list-style-type: none"> विषादि तथा रसायनिक मलको प्रयोग घरेलु जडिबुटिको प्रयोग पानिको प्रयोग मलमूत्रको प्रयोग भएको
असिनापानी	प्रत्येक वर्ष लगातार रूपमा	<ul style="list-style-type: none"> बालिनालि तथा फलफुल र तरकारि खेति र केरा खेतिमा सबैभन्दा बढि प्रभाव बढेको साथै उत्पादनमा क्षति भएको 	घोडाघोडा न.पा.१ देखि १२ सम्मका टोलका कृषि भूमिहरुमा	• प्रयास नभएको
	२०५२	<ul style="list-style-type: none"> खाद्यन्न बालिनालि तथा फलफुल र तरकारि थिचिएर प्रभावित भएको घरगोठ टायल फुटाएको र केहि रूपमा वन्यजन्तु, चराचुरुडगीहरु प्रभावित भएका 	वडा नं. ४ र ६ मा	• प्रयास नभएको
	२०५९	<ul style="list-style-type: none"> १ वटा घर जलेको, १० कुइन्टल धान चामल जलेर नास ५ वटा गाईगोरु मरेको 	वडा नं. ११ मा	• जनचेतना क्रियाकलाप गरेको
	२०६४	<ul style="list-style-type: none"> खाद्यन्न बालिनालि तथा फलफुल र तरकारि प्रभावित भएको घरगोठ टायल फुटाएको र केहि रूपमा वन्यजन्तु, चराचुरुडगीहरु प्रभावित भएका 	वडा नं. ७ का टोलहरुमा	• प्रयास नभएको
आगलागी	२०६८	<ul style="list-style-type: none"> मैनापोखरी लठुवा, जडै, कल्जुकी सा.वनमा जम्मा गरेको काठ, दाउरा तथा घास र उपयोगी स्याउला सोतरहरु जलेर क्षति भएको 	वडा नं. ८ मा	<ul style="list-style-type: none"> पानिको प्रयोग माटो तथा भालाको प्रयोग
	२०७१	<ul style="list-style-type: none"> ग्वासी घण्टेश्वर, धैया सलामी, मधुमालती सा.वनमा भण्डारन गरीइका काठ, दाउरा तथा घास र उपयोगी स्याउला सोतरहरु जलेर वन पैदावारमा क्षती 	वडा नं. ७ गौरि शंकर बुट्का बाबा सा.व.	<ul style="list-style-type: none"> पानिको प्रयोग माटो तथा भालाको प्रयोग दमकलको प्रयोग
	प्रत्येक वर्ष लगातार रूपमा	<ul style="list-style-type: none"> ग्वासी घण्टेश्वर, धैया सलामी, मधुमालती सा. वनहरुमा आगलागी भई काठ, दाउरा, स्याउला, सोतर, जडीबुटी साना वन्य जीव लगायतका वन श्रोतहरु जलेर गुणस्तर तथा सेवामा कमि भएको 	घोडाघोडा न.पा.१	<ul style="list-style-type: none"> पानिको प्रयोग माटो तथा भालाको प्रयोग

३.२ प्रकोप जोखिम

३.२.१ मौसमी, बाली तथा प्रकोप पात्रो

स्थानीय मौसम र मौसमी अवस्था, बाली चक्र, प्रकोप अवस्थामा आएको परिवर्तन बारे जानकारी हासिल गर्न मौसमी, बाली तथा प्रकोप पात्रोको सहयोग लिने गरिन्छ । मौसमी, बाली तथा प्रकोप पात्रो सम्बन्धि जानकारी हासिल गर्न विगतको करिब ३० वर्ष पहिले र हालको प्रकोपहरुको बारे तुलानात्मक अध्ययन गरि प्रकोप हुने समयमा परिवर्तन आएको वा नआएको प्रस्तु तल तालिकामा देख्न सकिन्छ ।

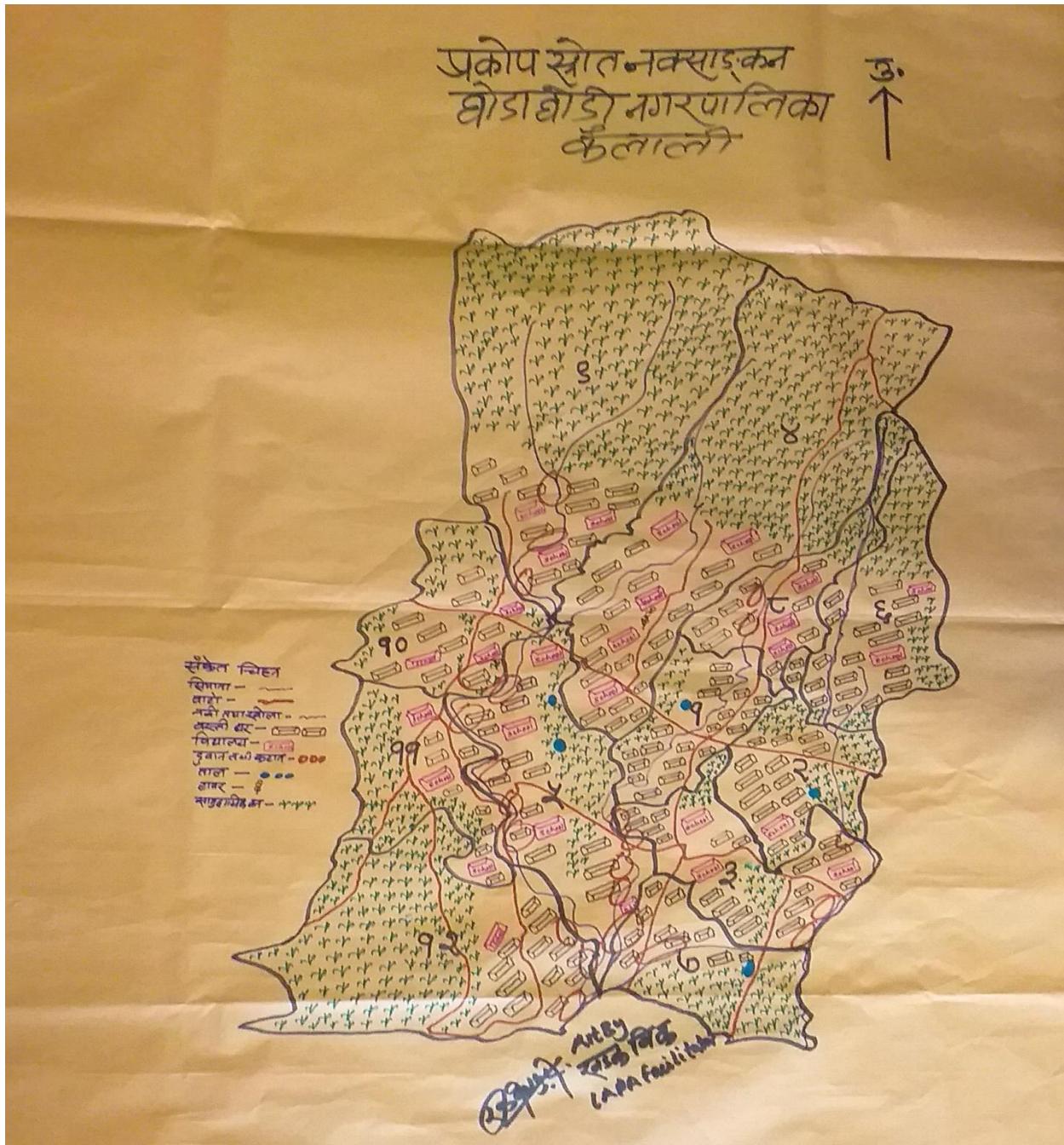
मौसमी विविधता	समय	दैश्य	केष	आषाढ	श्रावण	आश्व	असौंज	कर्तिक	मंसिर	पुष्प	साध	काह्ण	भूल	कैफियत
तापक्रम														
गर्मि दिन	पहिले	**	***	*									*	पहिलाको तुलनामा दिन बढे संगै अत्यधिक गर्मि हुने
	अहिले	**	***	**	*	**	*					*	**	
जाडो दिन	पहिले								*	**	**	*		अहिले जाडो दिन कम भएता पनि पहिलाको तुलनामा जाडो बढेको
	अहिले								*	**	***	*		
बर्षा														
मनसुनी	पहिले		*	**	**	*	**	*						एकै चोटि ठूलो बर्षाबाट सुरु हुने
	अहिले			*	**	*	**	*						
हिउदे	पहिले								*	**	***	*		हिउदे वर्षा त्यति राम्रो नभएको
	अहिले								*	*	*			
प्रकोप														
बाढी	पहिले			*	**	**								पहिलेको तुलनामा अहिले बाढि आउने समय लम्बिएको तथा क्षति बढि हुने
	अहिले				**	**	*							
खडेरी	पहिले	**	**									*		बढि खडेरि भई उर्वर भूमिमा उत्पादनमा कमि भएको
	अहिले	**	**	*								*	**	

मौसमी विविधता	समय	वैशाख	जैष्ठ	आषाढ़	श्रावण	भाद्र	असोज	कर्तिक	मंशिर	पुष्	माघ	फाल्गुन	बैद्य	कैफियत
शितलहर	पहिले									**	*			बालिमा उत्पादनमा कमी, विभिन्न रोगहरु मानव स्वास्थ्यमा निमोनिया, ज्वरो आउने
	अहिले								*	**	*			
हावाहुरी	पहिले	** *	**										**	ठूलो चल्ने भएकोले बनजङ्गलमा आगलागी बढेको, छाना उडाउने, रुखहरु ढाल्ने
	अहिले	** *	**	*								*	**	
बालिरोग	पहिले				*	**				*	**	**		अहिले बेर्ना लगाए देखि रोग सुरु हुने
	अहिले			**	**	*				हिउँदे बाली				
पशुरोग	पहिले	*	*	**	*	*						*	*	चैपायाहरुमा नयाँ रोगहरु देखिन थालेको र प्रकोप बढ्ने समयमा बढी देखा पर्ने
	अहिले	*	*	**	**	**	*		*	*	*	*	*	
आगलागी	पहिले	**	*										*	पहिले भन्दा केहि रुपमा कम भएको
	अहिले	*	*										*	
असिनापा नी	पहिले	**	*				*	*				*	**	वर्षा संगै अनियमितता
	अहिले	*	**					**	*			**	*	
खेतीपाती														
धानखेती	पहिले			*	**	*		*	**	*				रासायनिक मल तथा नयाँ बिउको प्रयोग बढेको र साथै कृतिम सिचाइ व्यवस्था रहेको
	अहिले			*	**			काट्ने समय						
गहुँखेती	पहिले													रोग बढी

मौसमी विविधता	समय	वैशाख	जैष	आषाढ	श्रावण	भाद्र	असोज	कर्तिक	मंसिर	पुष्य	माघ	फाल्गुन	बैद्य	कैफियत
														लाग्ने गरेको
	अहिले							*	**					
मकै	पहिले	*	**											समय परिवर्तन भएको र वैमौसमि खेति बढि हुने
	अहिले		**	*							*	**	*	
दलहन														
मसुरौ, केराउ, बकूल्ला	पहिले					*	**							उत्पादनमा कमि भएको
	अहिले					**	*							
तेलहन														
तोरी, सर्सु र सुर्यमुखि	पहिले					*	**							रोग बढी लाग्ने गरेको
	अहिले					**								
आलुखेती	पहिले							**	*					रोगहरूले उत्पादनमा कमि भएको
	अहिले					**	*							

माथिको तालिका अध्ययन गर्दा पहिलेको तुलनामा अहिले गर्मि दिनहरू बढेको र जाडो दिनहरू कम रहेको पाईन्छ, भने अहिले गर्मि दिनमा अत्याधिक गर्मि तथा चिसो दिनहरूमा अत्याधिक रूपमा चिसो हुने गरेको पाईन्छ । त्यसैगरी मनसुनी वर्षाको हकमा अनियमित वर्षा हुने, पहिलाको तुलनामा मनसुन ढिला सुरु हुने तर अत्याधिक वर्षावाटै वर्षा सुरु हुने भएकाले अप्रत्याशित समयमा विपद निम्न अतुलनीय क्षति व्यहोनु परिरहेको र हिउँदे वर्षा भने पहिलेको तुलनामा कम र अनियमित हुने रहेको पाइयो । प्रकोपहरूको हकमा भने खडेरी, हावाहुरी, बालिरोग र पशुरोगको समय लम्बिएको तर कृषिरोग (बालिरोग र पशुरोग) भने खडेरी र शितलहर बढे सँगै बढ्ने विशेष गरी बालिरोग अहिले बेर्ना छरे देखि नै सुरु हुने भएको छ । असिनापानी वर्षा सँगै अनियमितता रूपमा हुने गरेको पाईन्छ भने जनावर आतकले मौसमिनुसारका विभिन्न कृषि बालिनालीहरु लगातार रूपमा क्षति गर्ने गरेको छ ।

३.२.२ घोडीघोडी नगरपालिकाको सामाजिक स्रोत तथा प्रकोप जोखिम नक्सा

जलवायुजन्य र गैर जलवायुजन्य प्रकोप तथा जोखिममा परेका सुमदाय, घरधुरी र भविष्यमा आउन सक्ने सम्भावना एवं स्थानीय स्तरमा उपलब्ध स्रोत र सेवाहरूको विश्लेषण गर्न प्रकोप तथा जोखिम नक्साका गरिएको थियो । माथी उल्लेखित मौसमी पात्रो, समय रेखाको विश्लेषणको माध्यमबाट एकिन गएका प्रमुख प्रकोपले प्रभावित पारेका क्षेत्रलाई बडाको नक्सामा चित्रित गर्न यो विधीको प्रयोग गरिएको छ । सहभागितामूलक तरिकाले तयार गरिएको माथी उल्लेखित यस स्रोत नक्सामा जलवायुजन्य प्रमुख प्रकोप दोहोरिन सक्ने स्थान र प्रभावित हुन सक्ने वस्ती तथा समुदाय देखाइएको छ ।

४.२ क्षमता विश्लेषण

४.२.१. स्रोतको उपलब्धता तथा पहुँच

प्रकोपबाट सिर्जित हुने विपद सँग लड्ने क्षमता पहिचान गर्न र जलवायुजन्य तथा गैर जलवायुजन्य प्रकोपबाट समुदायमा परेको असरको क्षमता विश्लेषणका लागी विपद तथा जलवायु उत्थानशील योजनाका निर्माण गर्नका लागि स्रोतको उपलब्धता तथा पहुँच विधि मार्फत यस बडामा भौतिक, मानव संशाधन, सामाजिक, आर्थिक र प्राकृतिक स्रोतहरुको क्षमता विश्लेषण गरियो । प्रकोपले प्राकृतिक तथा भौतिक श्रोतहरुमा प्रत्यक्ष असर गरेको हुदाँ पनि यस क्षेत्रमा काम गर्ने सघसंस्थाहरु न्युन तथा दीर्घकालिन रूपमा काम गरेको पाईएनन् ।

विवरण	नाम रहेको स्थान (कहाँ)	संख्या कति	क्षमता	अवस्था	सामधानका उपाय
भौतिक स्रोत					
स्रोतको उपलब्धता तथा पहुँच घोडाघोडी नगरपालिका					
पक्किक पूल	<ul style="list-style-type: none"> ● बडा नं. १ २ वटा पूल र १५ वटा कल्भर्ट रहेका ● बडा नं. २ मा २ वटा काठे पूल रहेका ● बडा नं. ३ मा पूल संख्या १, कल्भर्ट संख्या १० वटा रहेका ● बडा नं. ४ मा १ झोलुङ्गे पूल र १५ वटा कल्भर्ट रहेका ● बडा नं. ५ मा २ वटा काठेपूल रहेका ● बडा नं. ६ मा ७ वटा कल्भर्ट र ५ वटा काठेपूल रहेका ● बडा नं. ७ मा १२ वटा पूल, १५ वटा कल्भर्ट र ३ वटा काठेपूल रहेका ● बडा नं. ८ मा १ वटा काठेपूल ● बडा नं. ९ मा १ झोलुङ्गे पूल र २ वटा पक्किक पूल ● बडा नं. १० मा १ वटा पूल रहेको ● बडा नं. ११ मा पूल १ र कल्भर्ट ६ वटा रहेका ● बडा नं. १२ मा ३ वटा पूल र ४ वटा कल्भर्ट रहेका 		पक्किक पूलहरु रहेका लोड गाडी ठुलो र सानो गाडी हिड्न सक्ने सम्म	कुनै कुनै स्थानका पूलहरु जिर्ण भएको हुदाँ सवारी साधन आवत जावतमा अप्ल्यारो	मर्मत गर्नुपर्ने तथा नयाँ निर्माण गर्नुपर्ने
सडक	<ul style="list-style-type: none"> ● बडा नं. १ मा मुख्य सडक पूर्व पश्चिम राजमार्ग सगै भजनि तिकुनिया भारत सग जोडिएको र शाखारोड ११ वटा रहेका 		कच्च बाटो गाडीहरु टेक्टर, साईकल, मानिस हिड्न सक्ने सिड्गाल	वर्षा याममा हिलो भई हिड्डुल गर्न गाहो	स्तरोन्नति गर्नुपर्ने

विवरण	नाम रहेको स्थान (कहाँ)	संख्या करित	क्षमता	अवस्था	सामधानका उपाय
	<ul style="list-style-type: none"> • वडा नं. २ मा महेन्द्र राजमार्ग संगे १० वटा रोड जसमा २ वटा कालोपत्रे र ८ वटा शाखा तथा ग्रावेल रोड रहेका • वडा नं. ३ मा ४० वटा शाखा रोड रहेका • वडा नं. ४ मा सिमचौरी-गैडाखेरा र शितलपूर-सिमलि रोड रहेको • वडा नं. ५ मा महेन्द्र राजमार्ग संग जोडी दक्षिण जोडिनुका साथै सडक सञ्जाल पुगेको तर गुणस्तरमा कमि भएको • वडा नं. ७ मा २५ वटा शाखा सडक • वडा नं. ८ मा ५ वटा मूल सडक र ८ वटा शाखा रोडहरु रहेका • वडा नं. ९ मा २ वटा कच्च सडक रहेका • वडा नं. १० मा ६ वटा शाखा रोड रहेका • वडा नं. ११ मा पहलमानपूर -लालबोभि मूल्य रोड रहेको छ भने शाखा ९ वटा रोड रहेका • वडा नं. १२ मा पहलमानपूर -लालबोभि मूल्य रोड र बिजुलिया-त्रिवेणि बजार देखि रामपूर रहेको छन् । 		बाटो		
बाँध			केहि रूपमा तिब्र कटान रोकेको	कतिपय स्थानमा बाधहरु बगाएको र तिब्र कटान सुरु भएको	कटान भएको स्थानमा बाँध बाध्नु पर्ने
विद्यालय	<ul style="list-style-type: none"> • वडा नं. १ मा ४ वटा मा.वि., १ वटा आधारभूत तह र १ वटा प्रा.वि. रहेका • वडा नं. २ मा मा.वि. १ र आ.वि. ३ वटा रहेका • वडा नं. ३ मा ४ आधारभूत विद्यालय रहेका • वडा नं. ४ मा ३ मा.वि., २ वटा आ.वि. र १ वटा प्रा.वि. रहेका 		पठनपाठनमा सहजता	विद्यालय संरचनाहरु जिर्ण अवस्थामा रहेका	भुकम्प प्रतिरोधात्मक भवन निर्माण गर्ने, मर्मत गर्ने र प्रवलीकरण गर्ने

विवरण	नाम रहेको स्थान (कहाँ)	संख्या करित	क्षमता	अवस्था	सामधानका उपाय
	<ul style="list-style-type: none"> ● बडा नं. ५ मा २ वटा मा. वि., २ वटा आ.वि. र २ प्रा.वि. रहेका ● बडा नं. ६ मा २ वटा आधारभूत वि. ● बडा नं. ७ मा २ वटा आ.वि. १ वटा निजि विद्यमलय रहेका ● बडा नं. ८ मा १ वटा उ.मा.वि. र १ वटा मा.वि. १ आ.वि. र १ प्रा.वि.रहेका ● बडा नं. ९ मा १ मा.वि., २ आ.वि. र १ संस्थागत विद्यालय रहेको ● बडा नं. १० मा २ वटा मा.वि. २ आ.वि. र ५ वटा संस्थागत विद्यालय रहेका ● बडा नं. ११ मा १ मा.वि. १ आ.वि. र २ प्रा.वि. रहेका। ● बडा नं. १२ मा १ मा.वि. प्रा.वि. ४ वटा रहेका 				
सुरक्षित आवास तथा स्थान	<ul style="list-style-type: none"> ● बाडि आएको बेला सुरक्षित स्थान को रूपमा बडा नं.१ मा राष्ट्रिय मा.वि., जनज्योति प्रा.वि. र कपिलमुनि आ.वि. द्यालयहरु प्रयोग गरेको पाईन्छ । ● बडा नं. ३ मा श्री सरस्वति आधारभूत वि. निम्दि र श्री गौगरी आधारभूत वि. बगुलिया रहेका ● बडा नं. ४ राट्रिय मा.वि., सिताकुण्डा मा.वि., मेलघट्टि मा.वि., घोडाघोडि आ.वि., लालीगुराँस आ.वि. र जनज्योति आ.वि. रहेका छन् ● बडा नं. ६ मा विद्यालय र सामुदायिक भवन रहेका ● बडा नं. ७ मा हरिनगर डाडा सुरक्षित स्थान रहेका ● बडा नं. ८ मा तारानगर, जनप्रगति मिल, भैरब, दिपजयोति, तिलकेनि, 		कुनै कुनै स्थानमा मात्र सुरक्षित स्थानहरु रहेका	विद्यालय सार्वजनिक स्थान र खुल्ला चौर, मैदानको प्रयोग गरेको	सुरक्षित स्थानको पहिचान तथा स्थापना गर्नुपर्ने

विवरण	नाम रहेको स्थान (कहाँ)	संख्या करित	क्षमता	अवस्था	सामधानका उपाय
	<p>बालज्योति र अनुग्रह मैदान रहेका</p> <ul style="list-style-type: none"> ● वडा नं. ९ मा शान्ति प्रा.वि. भवन रहेको ● वडा नं. १० मा कान्ति राज्य लक्ष्मि मा.वि. रहेको ● वडा नं. ११ मा पहलमानपुर मेमोरियल क्याम्पस, जनता प्रा.वि., दशरथ र आदर्श प्रा.वि. रहेका ● वडा नं. १२ मा विद्यालयका भवन तथा खुला चौर को प्रयोग रहेको 				
सामुदायिक चर्चि	<ul style="list-style-type: none"> ● वडा नं. १ सुखड बजार ● वडा नं. १ घोडाघोडी मन्दिर परिसर ● वडा नं. १० पहलमानपुर बजार ● वडा नं. १२ त्रिवेणी बजार ● वडा नं. २ साडेपानी बजार ● वडा नं. ५ डोकेबजार 		राम्रो	राम्रो	मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने
संचारका साधन	<ul style="list-style-type: none"> ● वडा नं. १ मा नेपाल टेलिकम को १ वटा, एनसेल र हेलो टावर १/१ रहेका । ● वडा नं. ३ मा १ वटा एनसेल टावर ● वडा नं. ४ मा १ वटा एनसेल टावर ● वडा नं. ६ मा १ वटा नेपाल टेलिकम टावर ● वडा नं. ७ मा १ वटा नमस्ते टावर ● संचार सुविधा रहेता पनि गुणस्तरमा कमि ● वडा नं. ८ मा १ वटा एनसेर र ● वडा नं. ९ मा १ वटा एनसेल टावर ● वडा नं. १० मा १ वटा एनसेर र १ वटा नमस्ते टावर ● वडा नं. १२ मा १ वटा एनसेर र १ वटा नमस्ते टावर 		फोन गर्न सुविधा रहेको	सबै समयमा नेटवर्क ले काम नगर्ने	व्यवस्थित तथा सुविधा जन्य टावर जडान गर्नुपर्ने

विवरण	नाम रहेको स्थान (कहाँ)	संख्या करिए	क्षमता	अवस्था	सामधानका उपाय
	रहेका				
यातायात को साधन	● नगरपालिका भित्र सम्पुर्ण सवारी साधनहरू १९३३६ रहेका छन् ।		राम्रो	ओहोर दोहोर गर्न सजिलो	
पूर्व सुचना प्रणाली	● पूर्व सुचना सुरक्षा निकायहरू मार्फत हुने गरेका			नभएको	पूर्व सुचना प्रणाली जडान गर्नुपर्ने
विपद् व्यवस्थाप सम्बन्धि सामाग्रीहरू को उपलब्धता	● वडा नं. १ मा अग्नि नियन्त्रण दमकल रहेको ● वडा नं. ९ मा लाईफ ज्याकेट, डोरि, साईरन, स्टेचर, बेल्चा र गैटि रहेका			नभएको	लाइफ जाकेटको व्यवस्था गर्ने
मानव संशोधन					
आधारभूत खोज तथा उद्धार तालिम प्राप्त जनशक्ति	● वडा नं. ४ मा ५ जना दक्ष जनशक्ति रहेका ● वडा नं. ७ मा ७० जना दक्ष जनशक्ति ● वडा नं. ११ मा वडा स्तरमा गठित २१ जना रहेका			नभएको	आधारभूत खोज तथा उद्धार तालिम दिने
जिल्ला विपद् प्रतिकार्य सम्बन्धी तालिम प्राप्त जनशक्ति				नभएको	जिल्ला विपद् प्रतिकार्य सम्बन्धी तालिम दिने
तालिम प्राप्त पौडीबाज				नभएको	पौडीबाज सम्बन्धी तालिम दिने
तालिम प्राप्त स्वयम् सेवक			VCA तथा समाज सेवा गर्न सक्ने	अपुग भएको	स्वयमसेवकहरूलाई तालिम दिने
महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविका	● वडा नं. १ मा ८ जना रहेका ● वडा नं. २ मा ४ जना ● वडा नं. ३ मा ८ जना ● वडा नं. ४ मा १० जना ● वडा नं. ५ मा ९ जना ● वडा नं. ६ मा ४ जना ● वडा नं. ७ मा ६ जना ● वडा नं. ८ मा ९ जना ● वडा नं. १० मा ८ जना		स्वास्थ्य सेवामा सहजता	राम्रो	प्रोत्साहन गर्नुपर्ने

विवरण	नाम रहेको स्थान (कहाँ)	संख्या करित	क्षमता	अवस्था	सामधानका उपाय
	<ul style="list-style-type: none"> ● वडा नं. ९ मा ६ जना ● वडा नं. ११ मा ७ जना ● वडा नं. १२ मा ६ जना रहेका 				
कृषि प्राविधिक	<ul style="list-style-type: none"> ● वडा नं. १ मा केहि जना निजि क्षेत्रका प्राविधिक रहेका ● वडा नं. ४ मा निजि क्षेत्रमा रहेका ● वडा नं. ५ मा ४ जना रहेका ● वडा नं. १० मा निजि क्षेत्रमा १२ जना ● वडा नं. ११ मा १ जना रहेका 		कृषि सम्बन्धी तालिम दिन सक्ने	कार्यरत तथा अपुग भएको	कृषि प्राविधिक तालिम दिने
शिक्षक	<ul style="list-style-type: none"> ● वडा नं. १ मा १२ जना शिक्षक शिक्षिका रहेका ● वडा नं. २ मा ४१ जना ● वडा नं. ३ मा २८ जना ● वडा नं. ४ मा ७० जना ● वडा नं. ५ मा ६० जना ● वडा नं. ६ मा २० जना ● वडा नं. ७ मा २० जना ● वडा नं. ८ मा ७३ जना ● वडा नं. ९ मा २१ जना ● वडा नं. १० मा ५६ जना ● वडा नं. ११ मा ४० जना ● वडा नं. १२ मा ४९ जना रहेका 		शिक्षण गर्न सक्ने	राम्रो	
सिकर्मी	<ul style="list-style-type: none"> ● वडा नं. १ मा १५० जना सिकर्मी र डकर्मी रहेका ● वडा नं. २ मा सिकर्मी, डकर्मी, पलम्बर ५० जना रहेका ● वडा नं. ३ मा सिकर्मी ३५, डकर्मी ५५, र पलम्बर २० जना ● वडा नं. ४ मा डकर्मी ५०, सिकर्मी १०० र पलम्बर ३० जना रहेका ● वडा नं. ५ मा डकर्मी १३ र सिकर्मी २० रहेका ● वडा नं. ६ मा ३० जना सिकर्मी, १५ जना डकर्मी र १५ जना पलम्बर र 		काठ सम्बन्धी सम्पूर्ण सामाग्री निर्माण गरी जिविकोपार्जन गर्दै आएका, साना ठुला घर निर्माण गर्न सक्ने	थप तालिमको आवश्यकता रहेको जिविकोपार्जन गरी आएका, थप तालिमको आवश्यकता रहेको	सिपमूलक तालिम को व्यवस्था गर्ने

विवरण	नाम रहेको स्थान (कहाँ)	संख्या करित	क्षमता	अवस्था	सामधानका उपाय
	<p>ईलेक्ट्रिसियन १५ जना रहेका</p> <ul style="list-style-type: none"> ● वडा नं. ७ मा सिकर्मि ७०, डकर्मि ५० र पलम्बर ३० जना रहेका ● वडा तनं. ८ मा सिकर्मि १६, डकर्मि १२ र पलम्बर ६ जना ● वडा नं. ९ मा ५० जना रहेका ● वडा नं. १० मा सिकर्मि ३०, डकर्मि ५० गरि र पलम्बर १० जना रहेका ● वडा नं. ११ मा सिकर्मि २५, डकर्मि ३० र पलम्बर ५ जना रहेका ● वडा नं. १२ मा सिकर्मि ४०, डकर्मि ३० जना रहेका 				
सामाजिक स्रोत					
सामुदायिक भवन	<ul style="list-style-type: none"> ● वडा नं. १ मा ६ वटा सामुदायिक भवन रहेको ● वडा नं. २ मा ५ वटा ● वडा नं. ३ मा सामुदायिक भवन १ वटा ● वडा नं. ४ मा ३ वटा सामुदायिक भवन ● वडा नं. ५ मा ८ वटा ● वडा नं. ६ मा ४ वटा क्लब घर भवन रहेका ● वडा नं. ७ मा ३ वटा सामुदायिक भवन ● वडा नं. ८ मा ५ वटा ● वडा नं. ९ मा ३ वटा ● वडा नं. १० मा ४ वटा ● वडा नं. ११ मा ३ वटा सामुदायिक भवन ● वडा नं. १२ मा ४ वटा 		बैठक गर्न सक्ने	संख्यामा कमि	निर्माण गर्नु पर्ने
खानेपानी वितरण धारा	<ul style="list-style-type: none"> ● वडा नं. १ मा खानेपानि टिकि २ लाख क्षमता रहेको ● वडा नं. २ मा केहि ठाउँमा रहे पनि पूर्ण रूपमा नरहेकोपानिमा आर्सिनिक को मात्रा बढि रहेको ● वडा नं. ४ मा भालुफाटाँ 		केहि मात्रामा मात्र	कम गुणस्तर	खानेपानी वितरण धारा निर्माण गर्नुपर्ने

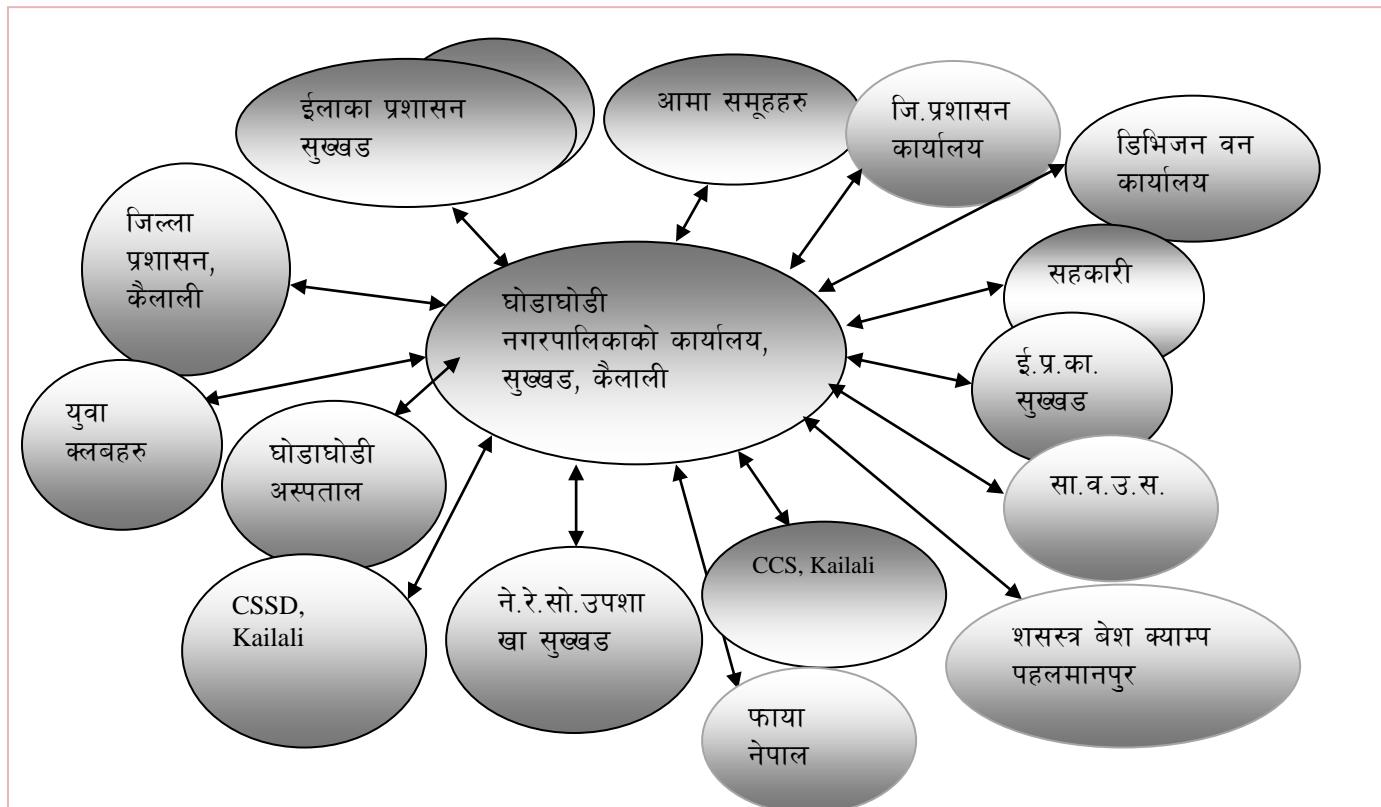
विवरण	नाम रहेको स्थान (कहाँ)	संख्या करित	क्षमता	अवस्था	सामधानका उपाय
	<p>आधा समुदायमा मात्र सुविधा रहेको</p> <ul style="list-style-type: none"> • वडा नं. ३ को निम्नि टोलमा मात्र रहेको • वडा नं. ५ मा पानीमा आर्सिनिक को मात्रा बढि रहेको र टड्डि निर्माणाधिनमा रहेको • वडा नं. ६ मा ३ वटा शुद्ध खानेपानी धारा र १ वटा २५० हजार क्षमता भएको निर्माणाधिन रहेको • वडा नं. ७ मा शुद्ध खानेपानी आयोजना निर्माणाधिनमा रहेको • वडा नं. ८ मा ७ वटा आर्टिजन धारा रहेका • वडा नं. ९ मा २ वटा आर्टिजन धारा रहेका • वडा नं. १० मा २ वटा आर्टिजन धारा रहेका तर व्यवस्थित नभएको 				
मठ मन्दिर	<ul style="list-style-type: none"> • वडा नं. १ मा ४ वटा • वडा नं. २ मा ९ वटा • वडा नं. ३ मा ५ वटा • वडा नं. ४ मा १० वटा • वडा नं. ५ मा ११ वटा • वडा नं. ६ मा ४ वटा मन्दिर र २ वटा चर्च रहेका • वडा नं. ७ मा २ वटा • वडा नं. ८ मा ९ वटा • वडा नं. ९ मा ८ वटा • वडा नं. १० मा ८ वटा • वडा नं. ११ मा १० वटा • वडा नं. १२ मा ३ वटा 		पूजा पाठ गर्ने सजिलो	राम्रो	
महिला/अमा/ अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको समूह	<ul style="list-style-type: none"> • वडा नं. १ मा २ वटा अपाङ्ग भएका व्यक्तिहरुको समूह रहेका • वडा नं. २ मा १ वटा घोडाघोडी अपाङ्ग सेवा समूह • वडा नं. ४ मा १ वटा • वडा नं. ५ मा १ वटा 		सामान्य रूपमा संचालन गर्ने सक्ने	चालू अवस्था भएको	व्यवस्थित तथा सिप तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्ने

विवरण	नाम रहेको स्थान (कहाँ)	संख्या करित	क्षमता	अवस्था	सामधानका उपाय
	<ul style="list-style-type: none"> ● वडा नं. ६ मा १ वटा ● वडा नं. १० मा १ वटा ● वडा नं. ११ मा १ वटा ● वडा नं. १२ मा १ वटा 				
आयआर्जन मा सक्रिय महिला समूह	<ul style="list-style-type: none"> ● वडा नं. १ मा ३ वटा सक्रिय समुह रहेका छन् ● वडा नं. २ मा १० वटा महिला कृषि समुह सक्रिय रहेका ● वडा नं. ३ मा ३२ वटा ● वडा नं. ४ मा उत्पादनमूलक रूपमा सक्रिया रूपमा नरहेका ● वडा नं. ५ मा ४ वटा ● वडा नं. ६ मा १२ वटा ● वडा नं. ७ मा ५ वटा ● वडा नं. ८ मा ७ वटा समुह ● वडा नं. ९ मा ५ वटा कृषक समुह ● वडा नं. १० मा ५ वटा समूह ● वडा नं. ११ मा १ कृषक समुह ● वडा नं. १२ मा १० वटा समूह 		सामान्य रूपमा संचालन गर्न सक्ने	चालू अवस्था भएको	व्यवस्थित तथा सिप तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्ने
निर्याय तहमा भएका महिला	<ul style="list-style-type: none"> ● नगरपालिका स्तरियमा ५० जना जति रहेका छन् 		अगुवा भुमिका निर्वाह गरेको	अपुग भएको	महिला शासकीकरण तालिम दिने
शैक्षिक अवस्थाका महिला/पुरुष	<ul style="list-style-type: none"> ● नगरपालिका पुरुषको साक्षरता दर ७५.६४ प्रतिशत छ भने महिलाको साक्षरता दर ५७.६९ प्रतिशत रहेको छ। 		सबै सरदरमा साक्षर रहेका	ठिकै अवस्थामा	अझै सुधार गर्नुपर्ने छ।
आर्थिक स्रोत					
व्यापार/ व्यवसाय	<ul style="list-style-type: none"> ● नगरपालिका स्तरियमा १६.७३ वटा रहेका छन् 		सम्पुर्ण व्यवसायहरु	सामान्य जिविकोपार्जन गरी घर खर्च चलाई आएको	
उद्योग कलकारखाना	<ul style="list-style-type: none"> ● नगरपालिका स्तरियमा ३२ वटा रहेका छन् 		लगानी गरी सामान्य आय आजैन गर्दै आएका	निरन्तर संचालनमा	उद्योग कलकारखाना विस्तार गर्ने
विपद् व्यवस्थापन कोष	<ul style="list-style-type: none"> ● नगरपालिका स्तरियमा रहेको 		भएको	भएको	विपद् व्यवस्थापन कोष अझै बढाउनुपर्ने।

विवरण	नाम रहेको स्थान (कहाँ)	संख्या करित	क्षमता	अवस्था	सामधानका उपाय
बैड़ तथा वित्तीय संस्था	<ul style="list-style-type: none"> ● वडा नं. १ मा कृषि विकास, कञ्चन डेभलपमेन्ट, एभरेष्ट, सनराइज गरि ४ बैड़ रहेका ● वडा नं. १० मा देव विकास, एन आईसी एसिया, मेघा, जनता बैड़का शाखाहरु रहेका ● वडा नं. १ मा १ वटा नवाजिवन सहकारि रहेको ● वडा नं. २ मा ६ वटा सहकारि ● वडा नं. ३ मा ५ वटा सहकारि रहेका ● वडा नं. ४ मा ४ वटा सहकारि रहेका ● वडा नं. ६ मा ३ वटा ● वडा नं. ७ मा २ वटा ● डा नं. ८ मा ४ वटा ● वडा नं. ९ मा २ वटा ● वडा नं. १० मा ६ वटा ● 		नभएको	नभएको	भित्रयाउनु पर्ने
प्राकृतिक स्रोत					
खेतियोग्य भूमि	१२४.५९ वर्ग किमि		तरकारी खेति, धान, मकै, मसुरो, तोरी उत्पादन गर्दछन्	सिंचाईको व्यवस्था भएको	अझ राम्रो तथा सबै ठाउँमा व्यवस्था थर्नुपर्ने
निजी ता तलैया			जिविकोपार्जन गर्न सक्ने	चालु भएको	आय आर्जनका लागि माछा पोखरी विस्तार गर्ने
प्राकृतिक धारा वा मूल			चालु अवस्थामा रहेका	राम्रो	
कुवा			चालु अवस्थामा रहेको	राम्रो	
नदिनाला	कान्दा, डोडां, सुतिकाँडा, बौराहा नदी	४ वटा	पशुचौपायालाई पानी खान सजिलो	खेतियोग्य भूमि कटान	कटान नियन्त्रण थर्नुपर्ने
ताल तथा पोखरी	घोडाघोडी ताल लगाएत नगरपालिका भित्र भएका ताल तथा पोखरीहरु	६४ वटा	जिविकोपार्जन गर्न सक्ने	चालु भएको	आय आर्जनका लागि माछा पोखरी विस्तार गर्ने
सिंचाईका साधन र स्रोत	<ul style="list-style-type: none"> ● नगरपालिका भित्र नदि तथा खोला १०, सकरकरी बोरिड ३९, निजि बोरिड १८९३, आर्टिजन धारा ५३, डिप बोर द्युबेल ६, कुलो १, बाँध १ वटा रहेका छन्। 		कूलो तथगा निजि बोरिड	सम्पुर्ण संचालनमा रहेका	सिंचाईका साधन थप प्रभावकारी बनाउनु पर्ने

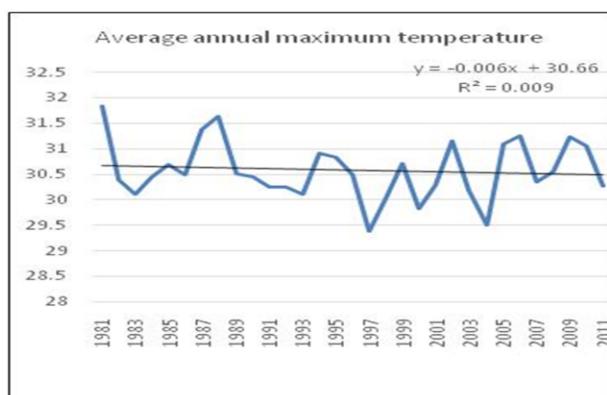
विवरण	नाम रहेको स्थान (कहाँ)	संख्या करिए	क्षमता	अवस्था	सामधानका उपाय
वन जङ्गल -वर्ग किमि	१५७.२८ वर्ग किमि		स्याउला, सोतर काठ, दाउरा मा सहजता	चालु भएको	वन जंगल संरक्षण गर्ने
खेती गरिने समय मुख्य बाली	लगाउने समय	बाली थन्क्याउने समय	उत्पादन (मे. टन)	प्रयोग गरिने मल	बिउको उपलब्धता
धान	असार	कार्तिक	११४८४.७	कम्पोष्ट, रसायनिक	घर, सहकारी, बजार
मकै	असार	भदौ	१९४.३	कम्पोष्ट, रसायनिक	घर, सहकारी, बजार
गहुँ	मसिर	चैत्र	८१११.१	कम्पोष्ट, रसायनिक	घर, सहकारी, बजार
तेलहन	असोज	माघ	९४७.३	कम्पोष्ट, रसायनिक	घर, सहकारी, बजार
दलहन	असोज	चैत्र	१०१५.७	कम्पोष्ट, रसायनिक	घर, सहकारी, बजार

४.२.२ संस्थागत विश्लेषण वा सम्बन्ध चित्र (रोटी चित्र)

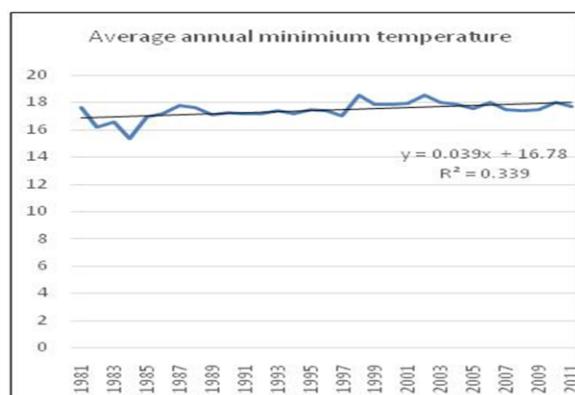

४.२.३ तापक्रम र वर्षा विश्लेषण

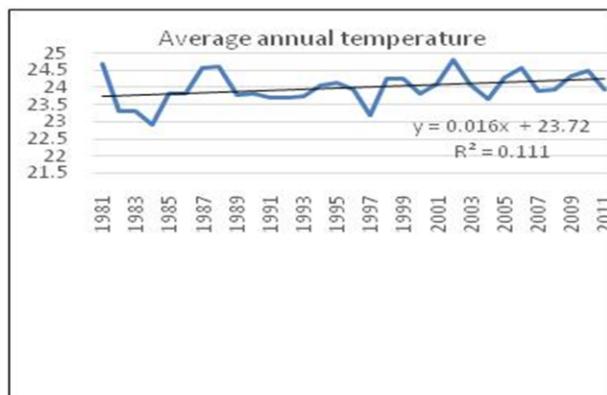
समतल भू-भाग र उष्ण, समशितोष्ण हावापानी भएकाले घोडाघोडी नगरपालिको अधिकतम न्यूनतम ५ देखि अधिकतम ४३ डिग्री सेल्सियस बिच रहेने गरेको छ । यस नगरपालिकाको औषत वार्षिक वर्षा १८४० मि.लि. बिच हुने गर्दछ । मानवीय दृष्टिकोणले हेर्दा नेपालको तराई भू-भागमा रहेका जिल्लाहरु अत्यन्तौ जोखिममा रहेका छन् । नेपाल सरकार वातावरण, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय (तात्कालिन वातावारण मन्त्रालय) ले गरेको जलवायु परिवर्तन संकटासन्न नक्षाङ्कन प्रतिवेदनमा उल्लेखित ईण्डेक्सको आधारमा यो जिल्ला न्यून जोखिमको अवस्थामा (०.१८१-०.३६५, Low Rank) सुचिकृत छ । घोडाघोडी नगरपालिकाको सवालमा नजिकमा रहेको जल तथा मौसम सम्बन्ध्य अध्यन गर्न, कैलाली जिल्लाको अत्तरिया स्थित रहेको जल तथा विज्ञान महाशाखाको मापन केन्द्रबाट मापन गरिएको तापक्रम र वर्षाको विगत ३१ वर्षको उपलब्ध तथ्याङ्कलाई विश्लेषण गर्दा तल ग्राफ वा चित्र बमोजिमको नतिजा देखिएको छ । (जल तथा मौसम विज्ञान विभाग अत्तरीया)

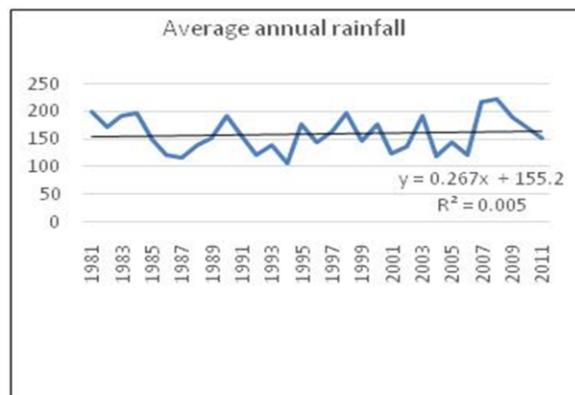
स्थानिय औषत अधिकतम तापक्रमको अवस्था

स्थानिय औषत न्यूनतम तापक्रमको अवस्था

स्थानिय औषत तापक्रमको अवस्था

स्थानिय औषत वर्षाको अवस्था

मार्थिका चित्रहरूलाई विश्लेषण गर्दा यस क्षेत्रको औसत अधिकतम र औसत न्यूनतम तापक्रम वृद्धि हुने क्रम जारी रहेको छ । यसको साथै यस क्षेत्रमा हुने वर्षाको मात्रामा पनि ०.००५ मिलिलिटर प्रति वर्षको दरले बढ़दै गएको देखिन आउँछ ।

४.२.४ स्थानीय ज्ञान, सिप, क्षमता तथा प्रविधिको लेखाँकन

क्र. सं.	विपद् / प्रकोपको प्रकार	विपद् भएको वर्ष/महिना	विपदपहिले गरिएका पूर्वतयारी तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्य		विपद्को सामनाका लागि विपद्को समय र पछि अपनाइएका विधि	
			व्यक्तिगत रूपमा	सामुहिक रूपमा	व्यक्तिगत रूपमा	सामुहिक रूपमा
१	बाढी	२०४५ देखि अहिले सम्म	<ul style="list-style-type: none"> • ठाटी घर भएका घरमा माथी समान राख्ने गरिएको • खोलाको किनारमा गौलर रोपेको • खानेकुरा, महत्वपूर्ण कागजात सुरक्षित राखेका थिए । 	<ul style="list-style-type: none"> • नदीको अनुगमन गरेको • समानहरु ओसार पासारमा सहयोग गरिएको • समुदायमा सचेत गराएको • माटोको ड्याम बनाएको • बाँध बाँध्ने र रेडकस स्वास्थ्य चौकीहरुको सहयोग लिएका थिए 	<ul style="list-style-type: none"> • सुरक्षित स्थानमा समान सारेको • सकंटसन्ता तथा बालबालिका लाई सुरक्षित स्थानमा राख्ने गरेको • भत्केका, विग्रेको घरलाई निर्माण गरेका थिए 	<ul style="list-style-type: none"> • प्रभावित परिवारलाई खाना तथा वास सहयोग गरेको • एक अर्कोलाई सहयोग गरेको • सडक, पुल, वृद्ध, बालबालीकाहरुलाई आवश्यक सहयोग गरेका थिए ।
२	हावाहुरी	५-६ वर्ष अहिले सम्म वैशाख-जेठ	<ul style="list-style-type: none"> • घरको छाना बलियोसंग बाँध्ने गरेको • घरकासदस्यहरुलाई सुरक्षित ठाउँमा राखेका थिए । • घरको छानाहरु उड्न नदिन सम्पूर्ण समाजको मानिसहरुलाई छाना माथि ओजनदार बस्तु राख्न सल्लाह दिएका थिए । 	<ul style="list-style-type: none"> • नोक्सान भएका तथा भत्केका घर बनाउन सहयोगको भावना रहेको • समुदायका मानिसहरुलाई सचेत गर्ने र कुनैपनि विधिबाट जानकारी गराएका थिए । 	<ul style="list-style-type: none"> • छाना नउडावस भनि छाना माथि गरुडगो काठले बाँधेको • वृक्षारोपण गर्ने र वातावरण संरक्षण गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> • क्षतिको मागलाई पहलगर्न सम्बन्धित ठाउँमा पहल गर्ने • गाउँ, समुदायका मानिसलाई बचाउने व्यवस्था गर्न सकिन्छ ।
३	खडेरी	८-१० वर्ष देखि अहिले सम्म	<ul style="list-style-type: none"> • सिचाइको व्यवस्था गरेको • ठाउँ ठाउँमा बोरिंग व्यवस्था गरेको • आफ्नो घर वरिपरी बोटविरुवा रोप्ने गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> • ठाउँ ठाउँमा बोरिंग व्यवस्था गरेको • मेघा लुट्ने गरेको • गाई बेर्ने गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> • नजिकको बोरिगवाट सिचाइ गरेको • मोटरको व्यवस्था गर्ने गरेको • जिविकोपार्जन गर्नको लागि महाजनबाट ऋण लिएर परिवार पाल्ने गर्दथे । 	<ul style="list-style-type: none"> • सामुहिक रूपमा सिचाइ गरेको • गाउँ समाज मिलेर खडेरी आउन नदिन वृक्षारोपण गर्ने
४	शितलहर	१०-१२ वर्ष देखि अहिले	• आगो तापेर बस्ने	• आगो तापेर बस्ने	• स्वास्थ्य चौकी जाने	• एक अर्कोलाई सहयोग गर्ने

क्र. सं.	विपद् / प्रकोपको प्रकार	विपद् भएको वर्ष/महिना	विपद्पहिले गरिएका पूर्वतयारी तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्य		विपद्को सामनाका लागि विपद्को समय र पछि अपनाइएका विधि	
			व्यक्तिगत रूपमा	सामुहिक रूपमा	व्यक्तिगत रूपमा	सामुहिक रूपमा
		सम्म	<ul style="list-style-type: none"> न्यानो लुगा लगाउने तरकारी बालीमा विषदी छर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> न्यानो लुगा लगाएर बस्न सल्लाह दिने 	<ul style="list-style-type: none"> तातो पानी पिउने तरकारी किनेर खाने अन्नबाली सापटी लिएर गर्ने गर्थे । 	<ul style="list-style-type: none"> गाउँ, समुदाय मिलेर शितलहरबाट बालीनाली बचाउने उपाय निकाल छलफल गर्न सकिन्थ्यो ।
५	बालीरोग	७-८ वर्ष देखि अहिले सम्म	<ul style="list-style-type: none"> बाली गोडमेल हेरचाह बालीमा मलजल गरको 	<ul style="list-style-type: none"> बाली गोडमेल हेरचाह बालीमा मलजल गरको 	<ul style="list-style-type: none"> बालीमा विषदी छर्ने रोग पहिचान गरेको बाली गोडमेल 	<ul style="list-style-type: none"> रोगको बारेमा छलफल एक अर्कालाई सहयोग गर्ने
६	पशुरोग	७-८ वर्ष देखि अहिले सम्म	<ul style="list-style-type: none"> पशु हेरचाह पशु आहार व्यवस्थापन गरको 	<ul style="list-style-type: none"> पशु हेरचाह पशु आहार व्यवस्थापन गरको 	<ul style="list-style-type: none"> पशु हेरचाह रोग पहिचान गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> एक अर्कालाई सहयोग गर्ने मरेका पशुलाई गाड्न सहयोग पशु आहार व्यवस्थापन गरको
७	असिना	२०५२ वर्ष देखि अहिले सम्म	<ul style="list-style-type: none"> तरकारी बारीमा प्लाष्टिक छाना लगाएको वन्चरो फला फाल्ने गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> सामुपहक रूपमा तरकारी खेती तालिम लिने गरेको बालीनाली तथा 	<ul style="list-style-type: none"> नोक्सान भएको बालीनालीलाई सुरक्षित स्थानमा राख्ने गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> समुदायका मानिस मिलि आर्थिक सहयोग गरेको
८	आगलागी	२०४७ देखि अहिले सम्म	<ul style="list-style-type: none"> आगजन्य सामाग्रीहरु सुरक्षित स्थानमा राख्ने गरेको आगो बालीसके पश्चात आगो निभाउने गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> बाटोमा आगो देख्दा समुदायमा कसैले पानी निभाई दिने गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> आगो निभाउन गुहार , सहयोग मार्गको विपद पछी क्षति मागका लागि वडा मा निवेदन सिफारिस माग गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> सामुहिक रूपमा आगो निभाउने सहयोग गर्ने गरेको सामुहिक रूपमा सहयोग गरेको । सघ संस्थासँग राहत माग गराउने गरेको
९	जनावर आतांक	२०४२ वर्ष देखि अहिले सम्म	<ul style="list-style-type: none"> होहल्ला गर्न खेतमा मान्छे जस्तै पुत्ला बनाउने 	<ul style="list-style-type: none"> सबैलाई सचेत गराउने सामुहिक हल्ला गर्ने समुहमा मिलेर गाउँधरका मान्छे 	<ul style="list-style-type: none"> बालबालिका सुरक्षित ठाउँमा राख्ने बाजाहरु बजाउने गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> सबै जनामिली लख्टेने प्रहारीलाई खबर गर्न जनावरहरुलाई धपाउने, लखेट्ने

क्र. सं.	विपद् / प्रकोपको प्रकार	विपद् भएको वर्ष/महिना	विपद्पहिले गरिएका पूर्वतयारी तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्य		विपद्को सामनाका लागि विपद्को समय र पछि अपनाइएका विधि	
			व्यक्तिगत रूपमा	सामुहिक रूपमा	व्यक्तिगत रूपमा	सामुहिक रूपमा
				जनावरलाई भगाउने		गरेको
	छाडा पशु	२०७० वर्ष देखि अहिले सम्म	<ul style="list-style-type: none"> छाडा पशु छोडेको राती पनि पशुको पहरा दिएको खेतवारी तावार गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> सामुहिक रूपमा पशुलाई धपाएको 	<ul style="list-style-type: none"> भूक्तका बनाएर खेतवारीमा राखेको पटक पटक पशु धपाउने गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> सामुहिक रूपमा पशु वजारमा लगेर छाडेको
१०	महामारी	२०५६ वर्ष देखि अहिले सम्म	<ul style="list-style-type: none"> सरसफाईमा ध्यान दिएको 	<ul style="list-style-type: none"> समुदायमा सरसफाई गर्नु पर्ने भनि सचेत गराएको 	<ul style="list-style-type: none"> घरपरिवारका सबै सदस्यहरुलाई सरसफाई बारे ज्ञान सरसफाई गर्न लगाएको व्याक्ति परिवारीक सरसफाईमा ध्यान दिएको 	<ul style="list-style-type: none"> विरामी भएको व्यातिलाई स्वास्थ्य चौकी लैजान सहयोग गरेको चन्दा संकलन गरी औषधीमा सहयोग भएको

.....धन्यवाद.....